

VAKIF SENEDİNİN UNSURLARI VE VAKIF SENEDİNDEKİ NOKSANLIKLARIN TAMAMLANMASI

Dr. Önder EGE*

Öz

Türk Medeni Kanunu (TMK) m 101 hükmünde vakıf, “gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları” olarak tanımlanmıştır. Vakıf senedinde TMK m 106 hükmüne göre, vakfın adı, amacı, bu amaca özgülenen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yeri (ikametgâhı) gösterilmelidir. Vakfın bu unsurlarının vakıf senedinde yer alması zorunludur. Vakfın zorunlu unsurları bakımından senette bulunan noksanlıklar TMK m 107 hükmüne göre tamamlanır. Vakıf senedinin tamamlanması tescilden önce veya sonra yapılabilir. Vakıf senedinin zorunlu unsurundaki noksanlıkların giderilmemesi halinde ise, kural olarak vakfın tescili talebi mahkeme tarafından ret edilecektir.

Anahtar Kelimeler

Vakıf • Vakıf Senedi • Vakfın Unsurları • Vakıf Senedinde Noksanlık • Vakıf Senedinin Tamamlanması

* Dr., Avukat, İstanbul Barosu, İstanbul, Türkiye | Dr., Attorney at Law, Istanbul Bar Association, Istanbul, Turkey.

✉ onderege1967@hotmail.com • ORCID 0000-0002-5090-0379.

✂ **Atıf Şekli** | Cite As: EGE, Önder: “Vakıf Senedinin Unsurları ve Vakıf Senedindeki Noksanlıkların Tamamlanması”, SÜHFD, C. 32, S. 1, 2024, s. 391-436.

✂ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✂ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ELEMENTS OF FOUNDATION DEED AND COMPLETING THE DEFICIENCIES IN FOUNDATION DEED

Abstract

In the Turkish Civil Code (TMK) Article 101 provision, foundations are defined as “communities with legal personality formed by real or legal persons assigning sufficient goods and rights to a specific and permanent purpose”. As a rule, public deed of foundation (The constitutive document of foundation or foundation deed) cannot be changed. In public deed of foundation, name of foundation, its purpose, property and rights reserved for this purpose, the organization and management of foundation and place of residence should be indicated, according to Article 106 of the TMK. These elements of the foundation must be included in foundation deed. Provided that the purpose of foundation and goods and rights allocated for this purpose are specified, in case of deficiencies in these mandatory elements, these deficiencies are completed in accordance with the procedure in TMK m 107. If the deficiencies in the mandatory element of the foundation deed are not corrected, there quest for registration of the foundation will be rejected by the court as a rule.

Key Words

Foundation • The Foundation Deed • Elements of The Foundation • Deficiencies in Foundation Deed • Completion of Foundation Deed.

GİRİŞ

Etimolojik kökeni Arapça “vakf” kelimesi olan “vakıf” terimi; “duruş, durma, bekleme, kımıldamama, bekleme” anlamına gelmektedir¹. Türk özel hukukunda 4721 sayılı TMK m. 101² hükmüne göre vakıf, “gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle olu-

¹ ALTAY, Şakir, Hukuk ve Sosyal Bilimler Sözlüğü, Ankara, 1983, s. 475.

² Bkz. TMK m. 101: “Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır. Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir. Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, millî birliğe ve millî menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamaz”. İsviçre Medeni Kanunu (İMK-ZGB) m. 80: “Vakıf malların belirli bir amaç için vakfedilmesiyle kurulur”. Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi (eMK) m. 73: “Vakıf, başlı başına mevcudiyeti haiz olmak üzere, bir malın belli bir gayeye tahsisidir. Bir mamelekin bütünü veya gerçekleşmiş veya gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir”.

şan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları” olarak tanımlanmıştır. İslam hukukunda vakıf, bir malın ebediyen bir amaca devredilmesi olarak tanımlanmaktadır³. Roma Hukuku’nda, hükmi şahıs (tüzel kişi) kavramının geç doğmasının etkisiyle vakıf müessesesine rastlanılmadığını, ancak Roma’nın son dönemlerde bazı malların dini amaçlara özgülendiğini söylemek mümkündür⁴.

Vakıf TMK m. 102/1 (İMK m. 81/1, eMK m. 74/1) hükmüne göre, resmi senetle veya ölüme bağlı tasarruf⁵ ile kurulabilir. Belirtmeliyiz ki, Türk doktrinde hâkim olan görüşe göre, vakıf kurma işleminin tek taraflı bir irade beyanına dayanması nedeniyle ölüme bağlı tasarruflardan sadece vasiyetname ile vakıf kurulabilir⁶. Dolayısı ile miras sözleşmesi

³ **YİĞİT**, Güven, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011, s. 5; “Bir kişi, mülkiyetin e sahip olduğu menkul veya gayrimenkul mallarından bir kısmını veya tamamını, Allah’ın rızasını kazanma niyetiyle, halkın herhangi bir ihtiyacını gidermek üzere dinî, hayri veya içtimaî bir gayeye müebbetten tahsis ederse, malını vakfetmiş, yâni bir vakıf müessesesi kurmuş olur”. Bkz. **YEDİYILDIZ**, Bahaeddin, “Türk Kültür Sistemi İçinde Vakfın Yeri”, Vakıflar Dergisi, S. XX, Ankara 1988, s. 404; “İslâm hukukunda vakıf bir malın ebedi olarak bir gayeye tahsisidir. Medenî hukukta ebedîlik vasfı yoktur; yani yeni hukuka göre bir gayrimenkul veya menkul az çok uzun bir zaman için vakf olunabilir; evvelki hukuka göre ise, vakıf daimîdir”. Bkz. **BERKİ**, Ali Himmet: “Türkiye’de İmparatorluk ve Cumhuriyet Devrinde Vakıf Çeşitleri”, Vakıflar Dergisi, S. 9, 1971, s. 4.

⁴ Roma’da tüzel kişiler hakkında ayrıntılı bilgi için, için bkz. **UMUR**, Ziya: Roma Hukuku Ders Notları, İstanbul, 1987, s. 179.

⁵ İsviçre hukukunda vasiyetname, İMK m. 498 hükmü uyarınca şu anlama gelir; resmi şekilde düzenlenmiş vasiyetname (İMK m. 499 vd.), el yazısı vasiyetname (İMK m. 505) ve iki tanık huzurunda sözlü beyana dayalı vasiyetname (İMK m. 506 vd). Bkz. **SPRECHER**, Thomas, New Features in Swiss Foundation Law, No: 12, Switzerland, 2006, s. 9.

⁶ Bkz. **DURAL / ÖĞÜZ**, s. 354; **HATEMİ**, Hüseyin: Miras Hukuku, 10. Baskı, İstanbul, 2022, s. 83; “TMK m. 102 hükmünün yanında, TMK m. 526’da da ölüme bağlı tasarruf yoluyla vakıf kurulabileceği açıklanmaktadır. Vakıf, vasiyetname ile olduğu gibi, miras sözleşmesi ile kurulabilir. Ancak vakıf kurma tek taraflı bir hukuki işlem olduğundan, bunun iki taraflı bir hukuki işlem olan miras sözleşmesi ile bağdaşması güçtür”. Ayrıca bkz. **İMRE**, Zahit / **ERMAN**, Hasan, Miras Hukuku, 10. Baskı, İstanbul, 2014, s. 165; **ÖZTAN**, Bilge: Tüzel Kişiler, 2. Baskı, Ankara, 1998, s. 123; “Vakıf vasiyetname ile veya resmi senetle kurulur”. Aynı doğrultudaki diğer açıklamalar için, bkz. **AKİPEK**, Jale / **AKINTÜRK**, Turgut / **ATEŞ**, Derya: Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku, Cilt. I, 16. Baskı, İstanbul, 2020, s. 380; **ÖZTAN**, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, 30. Baskı, Ankara, 2009, s. 390; **VELİDEDEOĞLU**, Hıfzı Veldet: Türk Medeni Hukuku, C. I, Şahsın Hukuku, İstanbul, 1960, s. 491; Tek taraflı ölüme bağlı bir tasarrufun miras

içinde yer alan bir hükümle vakıf kurulması düzenlenmiş olsa dahi, bu ölüme bağlı tasarruf vakıf kurma işleminin geçerlilik koşulları bakımından vasiyetname hükümlerine tabidir⁷. Bu nedenle gerek resmi senet ile gerek ise, ölüme bağlı tasarruf ile vakıf kurulması halinde tescil kararının kesinleşmesine kadar bu irade geri alınabilir⁸. Ancak, ölüme bağlı tasarrufta bulunanın her zaman bu işlemde TMK m. 542 vd. hükümlerine göre geri dönebilmesi mümkün olduğu halde, mirasçılarının vasiyetname

sözleşmesinin içinde yer alabileceği, ancak miras mukavelesinin içeriğine dâhil olmayacağı, dolayısı ile miras bırakan ölümüne kadar cayabileceği ve miras sözleşmesinde vasiyetnamenin ancak bir kayıt olarak bulunabileceğini savunan görüş için, bkz. **EGGER**, Andreas: İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, İkinci Kısım (Tüzel Kişiler), çeviri: Volf Çernis, Ankara, 1947, s. 160; **ÖZSUNAY**, s. 400; Doktrindeki diğer bir görüş tarafından ise, İMK m. 81/1 ve TMK m. 102/1 hükümleri birlikte incelendiğinde, İsviçre doktrininde kabul edildiği gibi, miras sözleşmesinde yer alan iki taraflı bağlayıcı bir kayıt yoluyla vakıf kurmanın mümkün olması gerektiği savunulmuştur. Bkz. **UYAN**, Gök-türk: “Miras Sözleşmesinde İki tarafı Bağlayıcı Kayıtlı Vakıf Kurulması”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXV, S. 2, İstanbul, 2007, s. 328; Özellikle, 2006 yılında yürürlüğe giren 08.10.2004 tarihli İsviçre Vakıf Hukuku Revizyonu Kanunu’nda İMK m. 81/1 hükmünün, “*Vakıf, bir resmi senetle veya bir ölüme bağlı tasarrufla kurulur*” şeklinde revize edilmesiyle karşılıklı bağlayıcı kayıt ile vakıf kurulmasının mümkün olduğu görüşü daha güçlü olarak ifade edilmeye başlanmıştır. İMK md.81/1 hükmü revizyondan önce, “*Kuruluş, bir resmi senetle veya bir vasiyetname ile gerçekleştirilir*” şeklindeydi. İsviçre doktrininde savunulan bu görüş hakkında ayrıntılı izah ve bilgi için, bkz. **KUNZL**, Hans Rainer: Stiftungen und Nachlassplanung, Die Stiftung in der Juristischen und Wirtschaftlichen Praxis (Hrsg. Riemer), Zürich, 2001, s.8; **SCHMID**, Jörg: Einleitungsartikel des ZGB und Personenrecht, Zürich, 2001, s. 277 (Nakleden, bkz. **UYAN**, s. 328).

⁷ **ÖZSUNAY**, s. 400; **DURAL / ÖĞÜZ**, s. 354; **DEMİRSATAN**, Barış, “Vakıf Tüzel Kişiliği Bakımından Tescilin İyileştirici Etkisi ve TMK m. 103/II Hükmünün İşlevi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXV, S. 1, 2017, s. 338; Vakfın kurulmasında, hukuka veya ahlaka aykırı ve anlamsız veya üçüncü kişileri rencide edici şart ve mükellefiyetler içeren ölüme bağlı tasarruflar TMK m. 515 (İMK m. 482, eMK m. 462) hükmü uyarınca geçersiz olacaktır. Bkz. **EM**, Ali, Türk Hukuk Sisteminde Vakıflar, 2. Baskı, Ankara, 2011, s. 27.

⁸ **İŞERİ**, Ahmet: Türk Medeni Kanunu’na Göre Vakıf (Tesis), Ankara, 1968, s. 123; **AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 687; **OĞUZMAN**, Kemal / **SELİÇİ**, Özer / **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe: Kişiler Hukuku, (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 19. Baskı, İstanbul, 2020, s. 427; Doktrinde, vakfedenin sağlığında hüküm ifade etmek üzere kurulan vakıflarda resmi senedin düzenlenmesinin ardından, iradenin geri alınmayacağı savunulmuştur. Bu yazarlarca, VY m. 5/3 hükmü görüşlerine dayanak gösterilmiştir. Bkz. **DURAL / ÖĞÜZ**, s. 456-457; **ÖĞÜZ**, s. 39; **ERDOĞAN**, İhsan / **KESKİN**, Dilşad: Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku), 2. Baskı, Ankara, 2019, s.386.

hükümleri ile bağlı olmaları nedeniyle böyle bir hakkı bulunmamaktadır⁹.

Resmi senet (vakıf senedi) 1512 sayılı Noterlik Kanunu m. 89 ve Vakıflar Yönetmeliği (VY) m. 4 hükümlerine göre, noter tarafından “*resen düzenleme*” kuralına uyularak hazırlanmalıdır¹⁰. Bu nedenle önceden hazırlanmış olan ve sonrasında noterde onaylanan vakıf senedi geçerli değildir. Doktrinde *İşeri*, vakıf kurma işleminin kanun koyucu tarafından şekle bağlanmış olmasının temel amacının, “*vakfedenin iradesinin tam olarak tespit edilebilmesi düşüncesi*” olduğunu savunmuştur¹¹. Alman hukukunda; vakıf, eğer vakfedenin sağlığında hüküm ifade edecek şekilde kurulmuş ise yazılı şekle tabidir (BGB m. 81/1). Ancak ölüme bağlı tasarruf ile kurulacak ise, bu tasarrufların dâhil olduğu şekil şartına tabi olacaktır (BGB m. 83)¹².

Vakfeden veya vakıf kurucusu ise, TMK m. 102/1 hükmünden hareketle vakfın kuruluşunda mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülendiğini (tahsis ettiğini) resmi senet veya ölüme bağlı tasarrufla beyan eden kişi olarak tanımlanabilir¹³. Vakfeden TMK m. 101 hükmünde açıkça belirtildiği üzere gerçek veya tüzel kişi olabilir¹⁴.

⁹ OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 427-428.

¹⁰ POLAT, Fatma Şeyda, Türk Medenî Kanununa Göre Kurulan Yeni Vakıfların Kuruluşu ve İşleyişi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015, s. 76; Y. 8. HD, 30.03.2017, E. 2017/8998, K. 2017/4764 (HELVACI, Serap / KOCABAŞ, Gediz: Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları-Yargıtay Kararları ile Çözümlü, 12. Baskı, İstanbul, 2019, s. 135): “1512 sayılı Noterlik Kanunu’nun 89’uncu ve Vakıflar Yönetmeliği’nin 5’inci maddelerinde resmi vakıf senedinin noterde resen düzenleme şeklinde hazırlanması gerektiği hükme bağlanmıştır”; ULUÇ, Yusuf, Vakıflar Hukuku ve Mevzuatı, 2. Baskı, Ankara, 2014, s. 682-683.

¹¹ İŞERİ, s. 69-70; Benzer doğrultuda görüş ve vakıf senedinin şekle bağlılığı hakkında ayrıntılı açıklama için, bkz. ULUÇ, s. 681-682.

¹² İŞERİ, s. 70.

¹³ İKİZLER, Metin: “Vakıf Senedinde Değişikliğe Gidilmesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XI, S. 1-2, 2007, s. 166.

¹⁴ AKINTÜRK, Turgut, Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri-Şahsın Hukuku-Aile Hukuku, Ankara, 1968, s. 143; İKİZLER, Metin / KURBAN, Yasin, Eski ve Yeni Vakıflar Hukuku, Ankara, 2020, s. 103; HATEMİ, Hüseyin, Kişiler Hukuku Dersleri, İstanbul, 1992, s. 139-140; Vakıf kurma işlemi gerçek kişi tarafından sağlar arası işlemle kuruluysa, kurucuda TMK m. 10 hükmündeki tam fiil ehliyeti aranmalıdır. Bkz. HATEMİ, Kişiler Hukuku, s. 129; Sınırlı ehliyetliler de TMK m. 429 hükmünün kıyasen uygulanmasıyla yasal danışmanın onayı veya izniyle vakıf kurabilirler. Temyiz kudretini

Vakıf, ikametgâhının bulunduğu asliye hukuk mahkemesi bünyesinde tutulan sicile tescil edilmek suretiyle tüzel kişilik kazanır¹⁵. İsviçre’de ise vakıf İMK m. 81/2 hükmü uyarınca ticaret siciline tescil edilmek suretiyle kurulur¹⁶. Tescil ile birlikte gerçekleşen vakıf, vakfedenin kişiliğinden ayrılmakta ve mal topluluğu niteliğinde bir tüzel kişi ortaya çıkmaktadır¹⁷. Belirtmeliyiz ki, kural olarak vakıf senedi değiştirilemez¹⁸. Ancak istisnai olarak bu makalenin konusunu oluşturan TMK m. 107/1-2 hükmündeki haller ile makalenin sınırlarının aşılması hassasiyeti bakımından başka bir çalışmaya bırakılan TMK m. 112 ve TMK m. 113 hükümlerinde düzenlenen hallerde genel kuralın dışına çıkılabilir. Şöyle ki, TMK m. 112 düzenlemesinde haklı bir neden varsa mahkeme, diğerinin yazılı görüşünü alarak vakfın örgütünü, yönetimini ve işleyişini değiştirebilir. Ayrıca, mahkeme, denetim makamının başvurusu üzerine, duruşma yaparak yöneticileri görevden alabilir ve vakıf senedinde başka bir hüküm yoksa yenisini seçebilir. TMK m. 113 hükmüne göre ise, durum ve koşullardaki değişimler yüzünden vakıf senedinde yazılı amaca bağlı kalınması vakfedenin arzusuna açıkça uymayacak hâle gelmiş ise mah-

haiz ve 15 yaşını doldurmuş sınırlı ehliyetsizler ancak vasiyetname ile vakıf kurabilirler. Bkz. ÖZTAN, Temel Kavramlar, s. 391.

- ¹⁵ SEROZAN, Rona: Medeni Hukuk, Genel Bölüm-Kişiler Hukuku, İstanbul, 2011, s. 455; AYKUL, Ömer, Yeni Vakıflar Hukuku, Ankara, 2022, s. 47-48; KOÇOĞLU, Safa, Vakıfların Kuruluşu İşleyişi ve Sona Ermesi, İstanbul, 2022, s. 34-35; EGE, Önder, “Genel İtibariyle Vakfın Unsurlar ve Vakıfta Amaç”, Terazi Hukuk Dergisi, S. 196, 2022, s. 26; Vakıf kurma ehliyeti ve genel olarak vakfın kuruluş şartları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZSUNAY, Ergun: Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Tüzel Kişilerin Genel Teorisi, Dernekler-Vakıflar, İstanbul, 1982, s. 382-386; KÖPRÜLÜ, Bülent, Medeni Hukuk, Genel Prensipler-Kişinin Hukuku-Aile Hukuku (1-3. Kitaplar), İstanbul, 1970-1971, s. 392-397; OCAK, Nazmi: “Vakıf Çeşitleri ve Ticari İşletme İşleten Vakıfların Tacir Sıfatı”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Şakir Berki’ye Armağan, C. 5, 1996, s. 238-239; ERDOĞAN / KESKİN, s. 384-385.
- ¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. EGGER, s. 163; Anglo-Sakson hukukundaki uygulama için bkz. POWELL, W. Walter / STEINBERG, Richard: The Nonprofit Sector: A Research Handbook, Second Edition, Yale- New Haven, 2006, s. 1-9.
- ¹⁷ BALLAR, Suat, Vakıflar Sözlüğü, 2. Baskı, İstanbul, 2018, s. 561.
- ¹⁸ İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 167.

keme, vakfın yönetim organı veya denetim makamının başvurusu üzerine diğerinin yazılı görüşünü aldıktan sonra vakfın amacını maddede belirtilen usuller doğrultusunda değiştirebilir¹⁹.

Bu makale TMK hükümlerine göre kurulan yeni vakıfların vakıf sentlerinde noksanlık bulunduğu TMK m. 107 hükmü doğrultusunda yapılabilecek değişiklikler ile ilgilidir. Bu bakımdan eski vakıflar makalenin kapsamı dışındadır. 1926 yılında kabul edilen 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi döneminden itibaren kurulan vakıflara yeni vakıflar adı verilir. TMK hükümleri öncelikle yeni vakıflara uygulanır. Nitekim VK m. 5: “Yeni vakıflar; Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulur ve faaliyet gösterirler” diyerek bu durumu belirtmiştir²⁰.

I. VAKIF SENEDİ VE UNSURLARI

A. Vakıf Senedi

1. Genel Olarak

Vakfedenin sağlığında vakıf kurma iradesini beyan ettiği belge vakıf senedi veya resmi senet (*publicdeed-foundationdeed*) olarak ifade edilir²¹.

¹⁹ TMK m.112 ve m. 113 hükümlerinde belirtilen istisnai haller bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. **AKBULUT**, Pakize Ezgi: Vakıf Senedinin Tamamlanması ve Değiştirilme İkinci Baskı, İstanbul, 2022, s. 155 vd.; Vakıfta amacın değiştirilmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **SARIKAYA**, Murat: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Vakıflarda Amacın Değiştirilmesi”, Inonu University Law Review, C. 12, S. 2, 2021, s. 602-609; Ayrıca TMK m. 107, m. 112 ve m. 113 bakımından ayrıntılı açıklamalar için bkz. **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 165-208.

²⁰ Eski ve yeni vakıf kavramı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **İŞERİ**, Ahmet: “Medeni Kanun’dan Önceki ve Sonraki Vakıf Nev’ileri ve Hukuki Mahiyetleri”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 1, 1964, s. 199-280; **BERKİ**, Ali Himmet: “Vakıfların Hukuk ve Tarih Bakımından Kıymeti”, Vakıflar Dergisi, S. 6, 1965, s. 5-7; **ERGÜN**, Ömer: Danıştay İçtihatlarında Eski Vakıfların Konumu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995, s. 1; **AKYILDIZ**, Ali: Türk Hukukunda Vakıflar Üzerinde Devlet Denetimi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1997, s. 1-2; **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 167; **İKİZLER / KURBAN**, s. 44 vd. Bu arada doktrindeki bir görüş tarafından yeni vakıflar kavramı eleştirilmiştir. Bkz. **DURRAL**, Mustafa / **ÖĞÜZ**, Tufan: Türk Özel Hukuku, Cilt: II, Kişiler Hukuku, 17. Baskı, İstanbul, 2021, s. 343.

²¹ Vakıf senedi hakkında ayrıntılı bilgi için, bkz. **ÖZSUNAY**, s. 400 vd.; **AKÜNAL**, Teoman: Türk Medeni Hukuku’nda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1995, s. 128-129; **BALLAR**, Suat: Yeni Vakıflar Hukuku, Cilt: 1, 6. Baskı, İstanbul, 2020, s. 712-114; **ÖZTAN**, s. 123; **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 167; **İKİZLER / KURBAN**, s. 103; Vakıf senedi eski dönemlerde “*vakfiye*” olarak da adlandırılmaktaydı. Bkz. **GÜNERİ**, Hasan: Türk

5737 sayılı Vakıflar Kanunu (VK) m. 3 hükmünde vakıf senedi kavramı tanımlanmıştır. Buna göre vakıf senedi, “*mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıfların, malvarlığını ve vakıf şartlarını içeren belgeyi*”, ifade eder. TMK m. 106 (eMK m. 75) hükmüne göre, vakıf senedinin zorunlu unsurları (*Essentialia Negotii*); vakfın adı (ismi), amacı, bu amaca özgülenen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yeri olarak belirtilmiştir²². (VY) m. 3/y hükmünde de vakıf senedinin içeriği ile ilgili bir düzenleme yer almaktadır²³. TMK m. 107 (eMK m. 77) hükmü ise vakıf senedindeki noksanlıklar ile ilgilidir.

2. Vakıf Senedinin Hukuki Niteliği

Mal topluluğu niteliğinde olan ve sağlar arası işlemle veya ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıfların ana statüsü resmi senet olarak da adlandırılan vakıf senedir²⁴. Nasıl dernek için tüzük ana statüyü belirliyor ise vakıf tüzelkişiliğinde de vakıf senedi aynı şekilde ana statüyü belirler. Bu yüzden vakıf senedini tıpkı derneğin tüzüğü gibi vakfın anayasası olarak da adlandırmak mümkündür²⁵. Ana Statü kavramı *İkizler* tarafından şöyle tanımlanmıştır: “*Tüzel kişinin amacını, bu amacı nasıl bir örgütte ve ne şekilde gerçekleştireceğini, varlığını ne şekilde devam ettireceğini düzenleyen, kurucular arasında konulup üzerinde tasarruf yetkisi sonradan tüzel kişiye ait olan,*

Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı ve Amacına Göre Vakıf Türleri, Ankara, 1976, s. 6.

²² ÖZSUNAY, s. 400-401; AKÜNAL, s. 129; EGE, s. 29; EM, s. 26.

²³ VY m. 3/y hükmüne göre vakıf senedi; “*mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıfların, adını, amacını, bu amaca özgülenen mal ve hakları, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yerini içeren belgeyi*”, ifade eder.

²⁴ AKBULUT, s. 59.

²⁵ ÖZTAN, *Tüzel Kişiler*, s. 124-125; İKİZLER / KURBAN, s. 154; İKİZLER, *Metin: Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği, Bu Uğurda Ana Statünün Anlamı ve İşlevi*, Ankara, 2012, s. 63; KABOĞLU, Ö. İbrahim: *Kolektif Özgürlükler*, Diyarbakır, 1989, s. 78; “*Tüzükler, siyasal partilerin anayasalarıdır. Anayasalar, rejimlerin; tüzükler ise partilerin kimliklerini ortaya koyan temel belgelerdir. Uygulanmayan anayasaların yol açtığı trajik sonuçlar ne ise, tüzüklerin rafa kaldırılmasının yol açacağı siyasi sonuçlar da -neredeyse- aynıdır. Standardı yüksek tüzüklerin yapılması kadar ve hatta daha çok onların uygulanması önemlidir.*” Bkz. İYİ-MAYA, Ahmet: “*Siyasal Parti Tüzüklerinin Yargısal Denetimi-Türk Pozitif Hukuku Yönünden Siyasal Parti Tüzüklerinin Yargısal Denetimi*”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 61, 2005, s. 241; Dernek tüzüğü hakkında ayrıntılı bilgi için, bkz. ÖZSUNAY, s. 137-138.

bağlayıcı kurallar bütünüdür"²⁶. Vakfeden vakıf kurmaktaki amacını ve bu amaç için özgülediği mal varlığını ana statü niteliğini haiz vakıf senedinde belirtir²⁷. Bu nedenle *Serozan*'a göre vakıf senedi aslında kendine özgü (nevi şahsına münhasır) bir tüzük niteliğindedir²⁸. Bu çerçevede, vakıf tescil edilip, bağımsız bir tüzel kişilik kazandıktan sonra vakıf senedinin artık objektif hukuk normu²⁹ olarak kabul edilebileceği doktrinde savunulmuştur³⁰.

Vakıf kurma işlemi ile vakıf senedi kavramları çoğu kez aynı anlamda kullanılır³¹. Ancak dar anlamda vakıf kurma işlemi ile vakıf senedi kavramları aynı anlama gelebilecekken, geniş anlamda vakıf kurma işlemi; vakıf senedini de kapsayan vakfedenin tek taraflı irade beyanını ifade eder³². Vakıf kurma işleminin esaslı içeriğini oluşturan vakfın amacı ve bu amaca özgülünen hak ve alacaklardan oluşan mal varlığı diğer zorunlu unsurlar ile birlikte vakıf senedinde noksansız olarak yer almalıdır³³. Vakfı oluşturan malvarlığı değerleri vakıf senedinde açıklanan amaca özgülünmüştür³⁴. Bu unsurların belirlenmesi başkasına veya vakıf organına bırakılamaz ve yönetmelik ile de belirlenemez³⁵. Vakfeden veya

²⁶ İKİZLER, İlkeli Kişilik, s. 68; İKİZLER / KURBAN, s. 154.

²⁷ AKBULUT, s. 59.

²⁸ SEROZAN, s. 455.

²⁹ Hukuk normu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TROPER, Michel, Hukuk Felsefesi, çev. Işık Ergüden, 2. Baskı, Ankara, 2019, s. 70 vd.

³⁰ HATEMİ, Hüseyin: Önceki ve Bugünkü Türk Hukuku'nda Vakıf Kurma Muamelesi, İstanbul, 1969, s. 159; İKİZLER, İlkeli Kişilik, 82.

³¹ Vakıf senedi ile vakıf kurma işleminin aynı anlamda kullanılmasının nedeni, vakıf kurma iradesinin vakıf senedi ile cismani olmasıdır. Ayrı ele alındığında ise, vakıf kurma işleminin irade ve senet olarak iki farklı hususu barındırmakta olduğu, vakıf senedinin ise amaç, mal ve örgütlenme unsurlarını içerdiği kabul edilir. İsviçre ve Türk hukukunda vakıf senedi, genellikle hukuki işlemin bir unsuru veya içeriği anlamında kullanılır. Bkz. AKSOY DURSUN, Sanem: Vakfın Örgütlenmesi ve İşleyişi, İstanbul, 2021, s. 179; İsviçre ve Türk hukuk sistemlerinde, hem vakıf senedi (*Stiftungsurkunde*), hem de vakıf kurma işlemi (*Stiftungsgechhaft*) ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Bkz. DURAL/ ÖĞÜZ, s. 354-355; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 425; AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 179.

³² AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 178.

³³ ÖĞÜZ, Tufan: Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları, İstanbul, 2007, s. 31.

³⁴ SARIKAYA, s. 604.

³⁵ AKBULUT, s. 60.

vakfeden tarafından belirlenen vakfın yetkili organı tarafından hazırlanan vakıf yönetmeliği (*Stiftungsreglement-StandingOrders of Foundation*) zaten vakıf senedinin uygulanmasına yönelik düzenlemeler içeren bir belge olup, vakıf senedi temel alınarak hazırlanır³⁶. İsviçre hukukunda yönetmelik, kanunların uygulanmasına yönelik çıkarılan düzenlemelere benzetilir³⁷. Vakıf senedi, *Serozan*'ın tabiri ile “*vakfedenin diktesini ve diktasını*” cisimleştirir³⁸. Dernekte ise üyeler demokrasisi çerçevesinde derneğin üyeleri yol haritasını belirlerler³⁹. Kural olarak vakıf senedinin ve vakfın amacının değiştirilmesi mümkün değildir⁴⁰.

3. Vakıf Senedinin Yorumlanması

Tartışmasız olarak vakıfta esas olan vakfedenin iradesi olup, vakıf kanuni sınırlar içinde kalmak kaydıyla vakfedenin serbest iradesinin bir sonucu olarak varlık, bir başka ifade ile tüzel kişilik kazanır⁴¹. Böylelikle, vakfeden vakfın amacını, özgülünen mal varlıklarını ve vakfın örgütünü belirlerken hukuk düzeni içinde tam bir serbestiye sahiptir⁴². Vakfeden gerek sağlığında resmi senetle, gerek ise ölüme bağlı tasarrufla gerçekleştirdiği vakıf kurma işleminde iradesini yansıttığı vakıf senedinin yorumlanması, kural olarak vakfedenin iradesi esas alınarak gerçekleştirilmelidir (irade kuramı)⁴³. Bu yorumun hukuki dayanağı TBK m. 18 hükmüdür.

³⁶ Vakıf yönetmeliğini ifade etmek üzere İsviçre hukukunda genel olarak “*Stiftungsreglement*” kavramı kullanılmaktadır. Bkz. **AKBULUT**, s. 60.

³⁷ Bkz. **AKBULUT**, s. 60; İsviçre ve Türk Medeni Kanunlarında vakıf örgütünün yönetmelik ile düzenleneceğine bir hüküm olmamasına karşın İsviçre ve Türk vakıflar hukukunda vakıf yönetmeliğine uygulamada yer verilmektedir. Bkz. **EGGER**, s. 161; **VELİDEDEOĞLU**, s. 269; Yönetmeliğin vakıf senedinde ifadesini bulan vakfedenin iradesinin yerine getirilmesi anlamına geldiği yönündeki görüş için bkz. **İŞERİ**, Vakıf, s. 145-146.

³⁸ **SEROZAN**, s. 455.

³⁹ **SEROZAN**, s. 455.

⁴⁰ **AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 695.

⁴¹ Y. 18. HD. 22.12.2003, E. 2003/7393, K. 2003/10204 (Sinerji İçtihat Programı): “*Vakıf hukukunda asıl olan, kurucu iradenin yani vakfedenlerin başvurusu üzerine tesciline karar verilen vakıf senedinin, vakfın amaç ve faaliyetlerini düzenleyen ve kurucular ile daha sonraki yöneticileri ve ilgilileri bağlayan hükümlerinin muhafazası ve mümkün olduğunca devamının sağlanmasıdır*”.

⁴² **AKBULUT**, s. 64.

⁴³ **BAYGIN**, Cem: “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yorum”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. IV, S. 1-2, 2000, s. 570; **AKSOY DURSUN**, Sanem: “Ölüme Bağlı Tasarrufların Yorumuna Dair Bazı Düşünceler”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Bir başka ifade ile vakıf senedinin yorumunda vakfedenin objektif koşullarda sübjektif amacı ön planda tutulur ve muhatabın vakıf senedinden ne anladığının pek bir önemi yoktur⁴⁴. Örnek olarak, vasiyetname ile vakıf kurma irade beyanına yönelik yorum yaparken irade kuram gereğince beyan sahibinin iradesi esas alınarak yorum yapılır⁴⁵. Kanaatimizce vakıf senedinin yorumu da bu esaslar çerçevesinde olmalıdır⁴⁶. Belirtmeliyiz ki, korunması gereken bir muhatabın bulunması dolayısıyla miras sözleşmesi ile vasiyetname arasında irade prensibinin uygulanması açısından fark söz konusu olsa da, miras sözleşmesi ile bir vakıf kurulduğunda miras sözleşmesinin bu kısmı vasiyetname olarak kabul edileceğinden, yorum yapılırken irade prensibi uygulama alanı bulacaktır⁴⁷.

Vakıf senedinin yorumlanması oldukça önemlidir. Özellikle vakfın amacının değiştirilmesinde vakıf senedinin yorumlanması, bu değişikliğin mümkün olup olmaması açısından önem taşımaktadır⁴⁸.

B. Vakıf Senedinin Unsurları

1. Genel Olarak

TMK m. 106 hükmünde; *“vakıf senedinde vakfın adı, amacı, bu amaca özgülünen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yeri gösterilir”*, düzenlemesi ile vakıf senedinin unsurları sayılmaktadır. VK m. 3 hükmüne göre ise vakıf senedi; mülga eMK ile TMK hükümlerine göre kurulan vakıfların, malvarlığını ve vakıf şartlarını içeren belgeyi ifade etmektedir. Diğer yandan, 21.08.1970 tarihli 13586 sayılı Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük m. 4 hükmünde ise, *“vakıf senedinde, vakfın gayesi, uzuoları, bu gayeye tahsis edilen mallar ve haklar, vakfın teşkilatı, ikametgâhı ve ismi gösterilir”* düzenlemesi yer almaktadır. Böylelikle, resmi senet olarak düzenlenmesi gereken vakıf

tesi Mecmuası, C. LXVI, S. 2, 2008, s. 319; Y. 18. HD. 14.03.2005, E. 2005/1444, K. 2005/2228; 18. HD. 22.09.2011, E. 2011/8009, 2011/9095 (e-uyar İçtihat Programı).

⁴⁴ ÖZTAN, Tüzel Kişiler, s. 125; Bkz. Y. 18. HD, T. 21.3.2005, E. 2004/9870, K. 2005/2532 (Kazancı İçtihat Programı).

⁴⁵ BAYGIN, s. 64; AKSOY DURSUN, Ölümüne Bağlı, s. 319-320.

⁴⁶ Ölümüne bağlı tasarruflardan farklı olarak, borçlar hukuku sözleşmelerinde ise irade kuramına göre değil, güven kuramına dayanarak bir irade beyanının varlığı kabul edilmektedir. Bkz. AKSOY DURSUN, Ölümüne Bağlı, s. 319.

⁴⁷ Ayrıntılı bilgi için, bkz. AKSOY DURSUN, Ölümüne Bağlı, s. 319-320.

⁴⁸ GÜNERİ, s. 85; ULUÇ, s. 708.

senedinde; vakfın amacının, özgülünen mal varlığı değerlerinin, örgütünün, ikametgâhının ve isminin yer alması zorunluluğu hususu mevzuatta TMK, VK ve Vakıflar Tüzüğü hükümlerinde belirtilmiştir⁴⁹. Öte yandan, vakıf senedinin içeriğinde yer alan bu hususlar, vakfın ölüme bağlı tasarrufla kurulması halinde vasiyetname metninde de bulunması gerekmektedir⁵⁰.

2. Vakıf Senedinin Zorunlu Unsurları

a. Amaç Unsuru

Vakıf senedinin zorunlu unsurlarının TMK m. 106 hükmü ve yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, “*vakfın amacı, özgülünen mal varlığı değerleri, örgüt yapısı, ikametgâhi ve ismi*” olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu zorunlu unsurlara kısaca değinmekte fayda var.

Vakfın amacı; vakfın özünü veya hukuki yazgısını oluşturur⁵¹. Nitekim vakfeden vakıf kurma iradesini belirli bir amaç doğrultusunda oluşturur ve mal varlığını bu amaca özgüler⁵². *Öztan*'a göre vakfın amacını, vakıf kurma serbestisinin sınırları içinde kalmak kaydıyla, kendisine ulaşmak için vakfın mallarının harcandığı hedef olarak tanımlamak mümkündür⁵³. TMK m. 101/1 hükmünde vakfın amacının belirlenmesinde soyut bir çerçeve çizilmiştir. Bu doğaldır, çünkü Türk hukukunda vakıf kurma özgürlüğü temelinde amacın vakfeden tarafından serbestçe belirlenmesi ilkesi temel alınmış olup, bu durum aslında temsili ve katılımcı bir demokratik hukuk devleti yapısının bir tezahürüdür⁵⁴. TMK m.

⁴⁹ HATEMİ, s. 217-218; AKÜNAL, s. 129; ÖĞÜZ, s. 31; ULUÇ, s. 688; KOÇOĞLU, s. 58; AKBULUT, s. 71.

⁵⁰ HATEMİ, s. 217-218; AKÜNAL, s. 129; ÖĞÜZ, s. 31; KOÇOĞLU, s. 58; AKBULUT, s. 71.

⁵¹ ÖZSUNAY, s. 387; Benzer tanımlar için bkz. İŞERİ, Vakıf, s. 33; AKBULUT, s. 72; KOÇOĞLU, s. 60; EGE, s. 30.

⁵² AKBULUT, s. 72; EGE, s. 31; Bkz. 18. HD. 29.03.2010, E. 2010/2605, K. 2010/4770 (ARİDEMİR, Arzu: “Vakfın Amacının Değiştirilmesine İlişkin Hukuki Sorunlar ve Yargıtay’ın Bakışı”, Medeni Hukuk Alanındaki Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumları, Cilt: III, ENGİN, Baki İlkay (editör), İstanbul, 2021, s. 39): “*Kurulmuş olan bir vakfın özgülendiği amaç doğrultusunda varlığını sürdürmesi ve yönetim organlarınınca da bu amacın gerçekleştirilmesi esastır. Vakfeden tarafından kuruluş senedinde belirlenen vakfın amacı, zorunluluk doğmadıkça kural olarak vakıf organlarınınca değiştirilemez*”.

⁵³ ÖZTAN, Tüzel Kişiler, s. 120-121.

⁵⁴ EGGER, s. 156-157; KÖPRÜLÜ, s. 398; ÖZSUNAY, s. 361; AKÜNAL, s. 119; ÖZTAN, s. 120; KOÇOĞLU, s. 60-61; AKBULUT, s. 72.

101/son hükmü ise; “Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, millî birliğe ve millî menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamaz” düzenlemesi ile amacın yasal sınırlarını çizmektedir. Bu çerçevede vakfın amacının; “belirli”, “sürekli”, “TMK m. 101/son hükmüne aykırı bulunmaması” ve “imkânsız olmaması” gerekmektedir⁵⁵. Bu sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla irade özgürlüğü ilkesi gereğince vakfa müdahale olmamalıdır⁵⁶.

TMK amacın belirliliğinden bahsetmiş, ancak bunun ne anlama geldiğini izah etmemiştir. Amacın belirli olmasından kast edilen, vakfedenin mallarını özgülediği amacın gerek doğrudan, gerek ise yorum yoluyla dolaylı olarak vakıf senedinden hiçbir tereddütte mahal vermeyecek şekilde anlaşılmasıdır⁵⁷. Örneğin “hayır işleri” gibi genel ve muğlak bir amaç için gerçekleştirilen vakıf kurma işlemi tüzel kişilik kazandırmayacaktır⁵⁸. Ancak, amacın belirliliği ile amacın çokluğu kavramları kararlaştırılmamalıdır. Amaç belirli olup birden çok veya aşamalı olabilir. Derneklerde var olan amacın teklifi ilkesi vakıflar için söz konusu değildir⁵⁹.

Türkiye’de vakıflar genellikle kamu yararı, eğitim, sosyal güvenlik, sağlık, kültür, spor gibi amaçlara yönelik olarak kurulmaktadır⁶⁰. Bir vakfın ideal amacını gerçekleştirmek için ticari faaliyette bulunması mümkün olabilir, ancak bu konu doktrinde tartışmalıdır. Örneğin, Öğüz’e göre tüzel kişiler alanındaki “*numerus clausus*” ilkesi, vakıfların ticari işletme işletmek için kurulmalarına engel teşkil etmektedir⁶¹.

⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZSUNAY, s. 391; GÜNERİ, s. 54; İŞERİ, s. 37; ÖĞÜZ, s. 32, ARIDEMİR, s. 38, DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 24-25; SARIKAYA, s. 604.

⁵⁶ Vakıf senedinin içeriği hukuk düzeninin sınırları içinde vakfeden tarafından serbestçe belirlenir. Bkz. ARIDEMİR, s. 39; İsviçre ve Alman hukukundaki yaklaşımlar ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. İKİZLER, İlkeli Kişilik, s. 105; EGE, s. 33.

⁵⁷ EGGER, s. 156-157; İŞERİ, Vakıf, s. 35; ÖZSUNAY, s. 387; AKÜNAL, s. 118-119; ÖZTAN, Tüzel Kişiler, s. 121-122; BALLAR, Vakıflar Hukuku, s. 549-550; ARIDEMİR, s. 39.

⁵⁸ BALLAR, Vakıflar Hukuku, s. 549; KÖPRÜLÜ, s. 399.

⁵⁹ Doktrinde Köprülü tarafından belirtildiği üzere, çoklu amaç güden vakıflara “karma vakıflar”, “*fondation mixtes*” adı verilir. Bkz. KÖPRÜLÜ, s. 399.

⁶⁰ İKİZLER / KURBAN, s. 119; AKBULUT, s. 72.

⁶¹ Bkz. ÖĞÜZ, s. 37; Hatemi de benzer doğrultuda görüş ortaya koymuştur: “Kanun koyucunun vakıf anlayışı iktisadi amaçlı vakıfların olması veya kurulması ile bağdaşmamaktadır”. Bkz. HATEMİ, Hüseyin: Kişiler Hukuku, 8. Baskı, İstanbul, 2020, s. 124; Ayrıca

b. Mal Varlığı Unsuru

Mal vakfın tüzel kişilik kazanması için önemlidir, çünkü ortada mal yoksa vakıf da yoktur. Diğer bir ifade ile böyle bir vakıf tescil edilemez⁶². Vakıf tüzel kişiliği belir bir amaca yönelmiş mal topluluğu olduğuna göre vakfa özgülenen mal varlığının vakıf senedinde açıkça gösterilmesi gerekmektedir. TMK vakfa özgülenen mal varlığı değerlerini oldukça geniş olarak belirtmiştir⁶³. Şöyle ki, TMK m. 101/2 hükmüne göre, bir mal varlığı tamamen veya kısmen özgülenebileceği gibi, taşınır veya taşınmaz mallar, hak ve alacaklar, fikri ve sınai haklar ve sınırlı aynı haklar da özgülenebilir, yani tahsis edilebilir⁶⁴.

TMK m. 101 hükmündeki tanımdan anlaşılacağı üzere, vakfın kurulması sadece mal ve hakların özgülenmesi ile değil, “yeterli” mal ve

bkz. İKİZLER / KURBAN, s. 122; HATEMİ, Hüseyin: “Önceki Hukukumuzda ve Türk Medeni Hukuku’nda Vakıf Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar ve Düşünceler”, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 11, S. 14,1977, s. 85; Türk doktrininde aksi görüşte olan bazı yazarlar ise TMK hükümlerinde derneklerde olduğu gibi vakıfların ticari veya diğer bir tabirle iktisadi amaçla kurulamayacağı dair açık bir hüküm bulunmaması dolayısı ile vakıfların ideal amaç dışında iktisadi amaç esaslı olarak kurulabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bkz. ZEVKLİLER, Aydın / ACABEY, M. Beşir / GÖKYAYLA, K. Emre: Medeni Hukuk, 6. Baskı, Ankara, 1999, s. 709; AKİ PEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 673; GÜNERİ, s. 46-47; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 416; AKINTÜRK, s. 143; Doktrindeki bir başka görüş ise, Danıştay 12. Dairesinin 1973 tarihli bir kararını emsal göstererek mevcut olan hukuk sisteminde iktisadi amaç güden vakıfların kurulabileceğini, ancak olması gereken hukuk bakımından bunun yasal düzenleme ile önlenmesinin vakıf müessesesinin ruhuna uygun olacağını ifade etmiştir. Bkz. OCAK, s. 247; Danıştay, 12. D., 21.05.1973, E. 1972/234, K. 1973/1550 (Kararı ilk kez yayımlayan, bkz. GÜNERİ, s. 46).

⁶² Y. 6. HD, 05.02.1980, E. 1980/6848, K. 1980/892 (OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 410).

⁶³ TMK m. 101/2 hükmü; “Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir”, düzenlemesi içermektedir.

⁶⁴ Vakıf senedinde yer alması gereken zorunlu unsurlardan olan mal varlığı değerleri ile ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. EGGER, s. 158; İŞERİ, Vakıf, s. 62 vd.; ÖZSUNAY, s. 394 vd.; ÖZTAN, Tüzel Kişiler, s. 119-120; ÖZTAN, Temel Kavramlar, s. 388; ÖĞÜZ, s. 49-50.

hakların özgülmesiyle gerçekleşir⁶⁵. Vakıfların kuruluşunda amaçlarına özgülenecek asgari mal varlığı, VK m. 5 ve VY m. 111/ğ hükümleri gereğince her yıl güncellenmektedir⁶⁶. Her ne kadar, Vakıflar Meclisi tarafından asgari malvarlığı değeri belirleniyorsa da, vakfın kuruluşunda mal varlığı değerinin yeterliliği vakfın amacına göre belirleneceğinden dolayı, kesin bir asgari değer belirlemek mümkün değildir. Kanaatimizce, asgari malvarlığı değeri olarak sabit bir rakamın her yıl Vakıflar Meclisi tarafından belirlenmesi uygulaması hayatın olağan akışıyla bağdaşmamaktadır.

İsviçre hukukunda, vakfın mal varlığının türü ve kapsamı genellikle vakfeden tarafından serbestçe belirlenebilmektedir. Kesin bir asgari değer belirlenmiş değildir. Nakit paranın yanı sıra, değeri olduğu sürece taşınmazlar, menkul kıymetler, alacaklar veya NFT'ler⁶⁷ özgülmesi mümkündür. Ancak varlıkların vakfın amacını gerçekleştirmesi için yeterli olması gerekir. Federal Vakıf Denetleme Otoritesi'nin (ESA) uygulaması, 2023 yılı itibari ile 50.000 CHF tutarında bir "eşik" aranması doğrultusundadır. Ancak bu belirlenen eşikten daha düşük bir malvarlığı değeri ile İsviçre'de bir vakıf tescil edildiği vakit, denetim makamı tarafından vakfın amacını gerçekleştirmeye yönelik yeterli malvarlığı değerinin ikmal edilmesi için vakfa belirli bir süre verilir⁶⁸. Elbette ki, vakfedenin vakfın mal varlığını daha sonra artırması veya üçüncü kişilerin bağış yoluyla vakfın mal varlığını katkı sağlamaları ile yeterli malvarlığı eşığının sağlanması mümkündür⁶⁹.

⁶⁵ Y. HGK, 30.03.2016, E. 2014/18-1108, K. 2016/440 (HELVACI / KOCABAŞ, s. 135); Y. HGK, 11.02.2004, E. 2004/18-52, K. 2004/68 (BALLAR, Vakıflar Hukuku, s. 626); Y. 18. HD. 07.03.2013, E. 2013/12388, K. 2013/3192 (e-uyar İçtihat Programı).

⁶⁶ Örneğin, Vakıflar Meclisinin 14.11.2022 tarihli ve 546/530 sayılı kararı ile 2023 yılı için özgülenecek asgari mal varlığı değeri 120.000-TL olarak belirlenmiştir. <https://www.vgm.gov.tr/asgari-kurulus-mal-varligi/erişim tarihi: 30.10.2023>.

⁶⁷ NFT (Non-Fungible Token), "değiştirilemeyen token" veya "takas edilemeyen para" olarak tercüme edilebilir. NFT belirli bir maddi değeri olan dijital varlıklardır.

⁶⁸ BRUGGER, Lukas: Kommentierung zu Art. 80 ZGB, in Onlinekommentar zum Zivilgesetzbuch-Version, Guggi, Nils-von Orelli, Lukas (editör), 27.04.2023: <https://onlinekommentar.ch/de/kommentare/zgb80> (erişim tarihi: 01.11.2023).

⁶⁹ GRUNINGER, Harold: Vorbemerkung zu Art. 80 ZGB und Kommentierungen zu Art. 80, 87 und 335 ZGB, in Basler Kommentar, GEISER Thomas-FOUNTOULAKIS Christiana (edt.), Basel, 2018, N. 7.

Türk vakıflar hukuku uygulamasında vakfın amacı için özgülünen mal varlığı değerinin yeterli olup olmadığı araştırılırken mahkemeler genellikle bilirkişi incelemesine başvurumaktadırlar. Bilirkişi incelemesi ise mahkemece vakıf hakkında verilecek tescil veya ret kararına esas teşkil etmektedir. Ancak doktrinde, amacını karşılması imkânsız malvarlığı değerlerini haiz vakıfların kurulmasına mahkemeler tarafından fırsat verildiğine yönelik eleştiriler de mevcuttur⁷⁰. Ayrıca, asgari malvarlığı değerinin, vakfın amacını gerçekleştirebileceği veya gerçekleştiremeyeceği dava dilekçesi ve eklerindeki belgelerden açıkça anlaşıldığı durumlarda bilirkişi incelemesine gerek olmadan, mahkemece delillerin özenli bir şekilde değerlendirilmesi sonucunda tescil talebinin kabulüne veya reddine karar verilmelidir. Şüphesiz ki, hâkim, bilirkişi incelemesini serbestçe değerlendirmek suretiyle yapacağı yoruma göre kararını vermekle görevlidir⁷¹.

Vakfa özgülünen malvarlığı değerleri vakıf amacının gerçekleşmesi bakımından yeterli değilse vakfın tescili asliye mahkemesi tarafından reddedilir, dolayısıyla vakıf tüzel kişilik kazanamaz⁷². Ancak Yargıtay'ın da işaret ettiği üzere, mahkeme malvarlığı değerlerindeki yetersizlik nedeniyle vakfın tescilini reddetmeden önce süre yani imkân vermeli ve bu süre zarfında vakfeden tarafından eksik malvarlığının giderilmesi veya giderilememesi neticesine göre hüküm kurulmalıdır⁷³. Şüphesiz ki, para yerine, taşınurlar veya taşınmazlar ya da birtakım hakların özgülünmesi

⁷⁰ “Vakıfta özgülünen mal ve hakların yeterli olup olmadığı amaca göre belirlenecektir. Amacın gerçekleştirilmesi için ne kadar çok kaynak ya da gelir gerekiyorsa mal ve hakkın ya da gelirin de o derece çok olması gerekecektir. Bu yüzden bu konuda önceden kesin bir ölçüt koymak mümkün değildir. Yeterliliğin sağlanıp sağlanmadığına kararı vakfın tescili için başvurulduğunda mahkeme verecektir. Ancak uygulamada, bu özenin gerektiği gibi gösterilmediği ve amacı karşılması olanaksız miktardaki özgülünmelerle vakıf kurulmasına fırsat verildiği görülmektedir”. Bkz. **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 170; Uygulamadaki özensizliğe örnekler için bkz. **BALLAR**, Vakıflar Hukuku, s. 553.

⁷¹ Bkz. AYM, 05.07.2018, E. 2017/20, K. 2018/75; AYM, 19.02.2020, E. 2018/152, K. 2020/11 (Kazancı İçtihat Programı).

⁷² **ÖZTAN**, Temel Kavramlar, s. 391; **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 171.

⁷³ Y. 18. HD, 28.05.1996, E. 1996/4867, K. 1996/5461; Y. 18. HD, 02.06.2003 T, E. 003/3024, K. 2003/4661 (**İKİZLER**, Vakıf Senedi, s. 171).

yoluyla da eksiklik tamamlanabilir⁷⁴. Vakfa özgülenecek mal varlığı değerlerinin işin niteliği gereği devredilebilir olması gerekmektedir⁷⁵. Üzerinde intifa hakkı bulunan taşınmazın vakfa tahsisi mümkün olamaz, ancak vakıf lehine intifa hakkı kurulabilir ve netice itibarıyla bu husus vakıf senedine işlenir⁷⁶.

c. Vakfın Adı

Vakfın ismi (adı) vakfeden tarafından belirlenir. İsim üzerindeki hak vakıf açısından bir kişilik hakkıdır⁷⁷. Vakıf kurma işlemi bir hukuki işlem olduğundan dolayı vakfın adlandırılması genel olarak hukuki işlemlere hâkim olan kurallar çerçevesinde gerçekleştirilir⁷⁸. Dolayısı ile hukuk düzeninin emredici hükümlerine ve genel ahlaka aykırı olarak vakfın adlandırılması mümkün değildir⁷⁹. Örneğin vakıf bir sendikanın veya üst kuruluşun adını alamaz. Vakıfların ad alması bakımından TMK da özel bir düzenleme bulunmadığından dolayı 5253 sayılı Dernekler Kanunu (DK) m. 29 hükmü kıyasen uygulanır⁸⁰. Ancak DK m. 28 hükmü⁸¹, TMK' da bu konuda vakıflar ile ilgili bir kısıtlama bulunmadığından kıyasen vakıflara uygulanmaz. Bu doğrultuda, Türkiye, Türk, Milli vs. gibi ibareler vakfın adında hiçbir makamdan izin almaksızın yer alabilir⁸². An-

⁷⁴ İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 171.

⁷⁵ DURAL / ÖĞÜZ, s. 361.

⁷⁶ ÖĞÜZ, s. 52; DURAL / ÖĞÜZ, s. 361; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 411.

⁷⁷ ÖZSUNAY, s. 68; ZEVLİLİLER / ACABEY / GÖKYAYLA, s. 435; İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 169.

⁷⁸ KOÇOĞLU, s. 58.

⁷⁹ KOÇOĞLU, s. 58.

⁸⁰ DK m. 29: "Derneklerin, mevcut veya mahkeme kararıyla kapatılmış veya feshedilmiş bir siyasî partinin, bir sendikanın veya üst kuruluşun, bir derneğin veya üst kuruluşun adını, amblemini, rumuzunu, rozetini ve benzeri işaretleri ya da başka bir ülkeye ve daha önce kurulmuş Türk devletlerine ait bayrak, amblem ve flamarları kullanmaları yasaktır".

⁸¹ DK m. 28: "Dernek adlarında; Türk, Türkiye, Milli, Cumhuriyet, Atatürk, Mustafa Kemal, Şehit, Gazi kelimeleri ile bunların baş ve sonlarına getirilen eklerle oluşturulan kelimeler İçişleri Bakanlığının izni ile kullanılabilir".

⁸² ÖZSUNAY, s. 401; İŞERİ, Vakıf, s. 80-81; KOÇOĞLU, s. 59; "Vakıflar kamu kurum ve kuruluşlarının adını alamazlar. Bu yasa 2004 tarihli 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun'la getirilmiştir. Kanun'dan önce kurulmuş olan vakıflarla ilgili sorunları gidermek için daha sonra 5072 sayılı Kanuna geçici bir madde

cak böyle bir durumda vakfın amacı ülkenin tamamına yönelik olmalıdır⁸³. Örneğin amacı sadece yerelde Mersin'in Tarsus ilçesinin arkeolojik kültür varlıklarını korumak olan bir vakıf, "Türkiye Arkeoloji ve Kültür Varlıklarını Koruma Vakfı" olarak adlandırılmaz. Bunun gibi hallerde Vakıflar Genel Müdürlüğü denetim mercii olarak vakfın adının düzeltilmesi için müdahil olmalıdır⁸⁴. O halde vakfın adı, TMK m. 2 uyarınca (İMK m. 2) objektif iyiniyet ve ahlak kurallarına uygun olarak belirlenmeli ve vakfın gerçek durumunu yansıtmalı, aldatıcı nitelikte olmamalıdır⁸⁵.

d. Vakfın Örgütü ve Yönetim Yapısı

TMK m. 109/1 (İMK m. 83, eMK m. 76) hükmüne göre, "vakfın bir yönetim organının bulunması zorunludur". O halde, TMK hükümlerine göre kurulan vakıfların tek zorunlu organı, yönetim organıdır⁸⁶. Vakıf, TMK m. 49 (İMK m. 54, eMK m. 47) hükmü uyarınca fiil ehliyetini yönetim organının teşkili vasıtasıyla kazanır. Ancak vakfeden dilerse, vakıf senedinde TMK m. 109/2 hükmüne göre yönetime veya temsile yönelik başka organlar belirleyebilir⁸⁷. Böylelikle vakfın fiil ehliyeti kazanması bakımından bu organların da oluşturulması gerekmektedir⁸⁸. Vakıf senedinde vakfın örgüt yapısı da belirtilmelidir. Vakfın örgüt yapısı; organlarını, organlarının görevini, yönetimini ve örgütlenme şeklini kapsar⁸⁹.

Türk hukukunda vakıfların tüzel kişilik kazanmasında tescil sistemi benimsenmiştir. Bu nedenle tescil talebini inceleyen asliye hukuk mahkemesi, zorunlu unsurların tamamlanmış olup olmadığını inceleyecek, vakfın yönetim organı bakımından bir noksanlık gördüğünde tescilden kaçınabilecektir. Böyle bir durum çoğu kez, tüzel kişiliğin, dolayısı

eklenmek suretiyle, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten, yani 29.01.2004 tarihinden önce kurulan dernek ve vakıfların kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili almış oldukları adları kullanma hakları saklı tutulmuştur". Bkz. İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 169.

⁸³ İŞERİ, Vakıf, s. 81; ULUÇ, s. 688.

⁸⁴ İŞERİ, Vakıf, s. 81; ULUÇ, s. 689.

⁸⁵ İŞERİ, Vakıf, s. 80; ULUÇ, s. 688.

⁸⁶ YHGK, 23.10.2022, E. 2022/18-911, K. 2002/856 (Kazancı İçtihat Programı): "Vakıf Senedini asıl organ olan yönetim kurulunun yetkilerini devretmesi ve bu yetkileri başka bir organa kullanılması sonucunu doğuracak düzenleme yapılamaz".

⁸⁷ ULUÇ, s. 689; KILIÇOĞLU, M. Ahmet: Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri-Temel Kavramlar-Kişiler Hukuku, 3. Baskı, Ankara, 2019, s. 548.

⁸⁸ AKBULUT, s. 113.

⁸⁹ İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 171.

ile hak ehliyetinin kazanılamaması neticesini doğuracaktır⁹⁰. Ancak bu hususta, TMK m. 107/1-2 hükmüne göre noksanlığın tamamlanması imkânı bulunmaktadır⁹¹.

Vakfedenin vakfın yönetimini ve örgütünü serbestçe belirleyebilmesi vakıf kurma özgürlüğü ilkesinin bir sonucudur. Ancak belirtmek gerekir ise, bu serbesti vakfın bir mal topluluğu olduğu esasını ihlal etmemelidir⁹².

e. Vakfın İkametgâhı (Yerleşim Yeri)

Vakfın ikametgâhının vakıf senedinde gösterilmesi zorunludur⁹³. İkametgâhın vakıf senedinde bulunmasının zorunluluğu yanında tekliği ilkesi de söz konusudur⁹⁴. Ancak TMK m. 19/3 ve HMK m. 14 hükümlerinin kıyasen uygulanmasıyla vakıf şubelerinin işlemlerinden doğan davalarda, o şubenin bulunduğu yer mahkemesi de yetkilidir⁹⁵. Vakfın ikametgâhını öncelikle vakfedenin belirleyeceğini söylemek yanlış olmayacaktır⁹⁶. Vakıf senedinde yer alması gereken unsurlar gibi ikametgâh adresi de, eğer vakıf ölüme bağlı tasarrufla kurulmuş ise vasiyetname metninde belirtilmelidir⁹⁷.

TMK m. 51 hükmündeki genel kuraldan yola çıkarak, vakfın ikametgâhı öncelikle, vakıf senedinde gösterilen yönetim merkezi olarak kabul edilmelidir⁹⁸. Vakıf senedinde açık bir şekilde ikametgâh belirlenmiş

⁹⁰ ÖĞÜZ, s. 69.

⁹¹ AKBULUT, s. 113.

⁹² ÖĞÜZ, s. 80; AKBULUT, s. 117.

⁹³ İŞERİ, Vakıf, s. 82; İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 171; ULUÇ, s. 690.

⁹⁴ KOÇOĞLU, s. 87.

⁹⁵ ÖZSUNAY, s. 85; ÖZTAN, s. 31; KOÇOĞLU, s. 87; İkametgâh adresinin tekliği ilkesinin vakıf tüzel kişiliğinde istisnasız olarak uygulama alanı bulması gerektiği doğrultusundaki doktrindeki karşıt görüş için bkz. VELİDEDEOĞLU, s. 198; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 305; ÖĞÜZ, s. 132.

⁹⁶ ÖĞÜZ, s. 31.

⁹⁷ HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 217; AKÜNAL, s. 129; ÖĞÜZ, s. 31.

⁹⁸ TMK m. 51 (İMK m. 56, eMK m. 49): “Tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yerdir”; Vakfın ikametgâhı (yerleşim yeri) ile ilgili Yargıtay şu hususları açıkça belirtmiştir. Bkz. Y. 8. HD.,11.05.2017, E. 2017/3054, K. 2017/6907 (www.karararama.yargitay.gov.tr/erişim tarihi: 20.05.2022

“6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 6. maddesinde; genel yetkili mahkemenin, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi olduğu yer-

olmasa dahi, TMK m. 51 hükmü uyarınca; bu noksanlık TMK m. 107 hükmüne göre tamamlanana kadar, vakfın işlemlerinin idare edildiği yer ikametgâh adresi olarak kabul edilecektir⁹⁹. Öte yandan, senet değişikliğini gerektirmeyen aynı ikametgâh bölgesinde yapılacak adres değişikliğinin, VY m. 15(1) hükmüne göre, değişiklik tarihinden itibaren 15 gün içinde vakfın bağlı bulunduğu Vakıflar Bölge Müdürlüğüne bildirilmesi gerekmektedir¹⁰⁰. Vakıf işlerinin veya faaliyetinin yönetildiği yerden, vakfın günlük yönetim işlerinin yürütüldüğü yeri anlamak gerekmektedir¹⁰¹. Vakıf senedinde ikametgâhın gösterilmesi, özellikle vakıf ile ilgili dava ve icra takiplerinde, yetkili merciin belirlenmesi bakımından da önem taşımaktadır¹⁰².

3. Vakıf Senedinin Zorunlu Olmayan Unsurları

Vakfın zorunlu unsurları dışında vakıf senedinde vakfedenin iradesine uygun olarak başka unsurlara yer verilebilir¹⁰³. Bunlar seçimlik organlar ile ilgili olabileceği gibi, vakfın yönetim şekline, temsil yöntemine, vakfın dağılması halinde malvarlığının özgülenmesi hakkında olabilir¹⁰⁴. Kaldı ki, TMK m. 109/2 hükmü de, “*Vakfeden, vakıf senedinde gerekli gör-*

leşim yerinin, Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre belirleneceği, 14/2. Maddesinde de, vakıf ile üyeler arasındaki davaların vakıf merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemede bakıla-cağı, 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 51. maddesinde ise, tüzel kişinin yerleşim yerinin kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yer olduğu 106. mad- deye göre vakıf senedinde vakfın ikametgâhının (yerleşim yerinin) gösterilmesi gerektiği hük- me bağlandığından; dernek, şirket, kooperatif veya vakıfların ikametgâhını (yerleşim yerini) tüzük, ana sözleşme veya vakıf senedine göre kolayca tespit etmek mümkündür”; bkz.

ÖZSUNAY, s. 86; ayrıca benzer doğrultuda açıklamalar için bkz. **İŞERİ**, Vakıf, s. 82;

ÖZSUNAY, s. 402; **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 171.

⁹⁹ **ÖZSUNAY**, s. 401-402; **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 172; **ULUÇ**, s. 690.

¹⁰⁰ **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 171.

¹⁰¹ **ÖZSUNAY**, s. 86; **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 172; **ULUÇ**, s. 690.

¹⁰² **İŞERİ**, Vakıf, s. 84; **ÖZSUNAY**, s. 402; **ULUÇ**, s. 690.

¹⁰³ TMK m. 106 hükmü vakıf senedinde bulunması gereken asgari noktaları içermektedir. Dolayısı ile bu maddenin hükümleri “*numerus clausus*” niteliğinde değildir. Vakfeden, bunlardan başka, dilediği konuları vakıf senedinde düzenleyebilir. Hatta vakıf senedi ne kadar ayrıntılı olursa, vakfedenin iradesini o derece iyi yansıtır olduğundan söz etmek mümkündür. Ayrıntılı bilgi için bkz. **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 172.

¹⁰⁴ **KOÇOĞLU**, s. 88.

düğü başka organları da gösterebilir” düzenlemesini içermektedir. Vakfın seçimlik organları olarak, mütevelli heyeti, vakıf meclisi, danışma kurulu, kurucular kurulu, bilim kurulu, etik kurul, vakfedenler kurulu, onur kurulu, denetim kurulu, disiplin kurulu, yayın kurulu ve hukuk kurulu vb. sayılabilir¹⁰⁵. Vakıf senedinde seçimlik organlar ile ilgili bir düzenleme varsa, bu organların değiştirilmesi veya kaldırılması için senet değişikliği gerekir. Bu değişiklik ise ancak mahkeme kararı ile gerçekleştirilir¹⁰⁶.

Vakfedene vakıf senedini düzenleme ve içeriğini belirleme konusunda hukuk düzeni içinde büyük bir serbestî tanındığından dolayı, vakfeden isterse zorunlu olmayan unsurları yönetimin belirleyeceğini de kararlaştırabilir. Doktrindeki bir görüşe göre vakıf senedinde organların kurulmasına veya kaldırılmasına yönelik görev vakıf senedindeki bir kayıt ile yönetim organına bırakılmışsa, yönetim kurulu veya yönetici tarafından alınacak karar yeterli olup, ayrıca mahkemeye başvurma gereği bulunmamaktadır¹⁰⁷. Bu noktada, her ne kadar seçimlik organa ilişkin olsa da, işleyiş ile ilgili bir hususta, tamamlamanın veya değişikliğin TMK m. 107/2 ve TMK m. 112/1 hükümlerine rağmen mahkeme kararı olmadan yapılması nasıl mümkün olacaktır? Kanaatimizce, tamamlanacak noksanlıklar, vakfın yönetimini ve işleyişini değiştirmeyen, düzenleyici kurallar (reglement) niteliğinde ise, eğer vakıf senedinde görevlendirilmişse bu organca, aksi halde vakfın en yetkili organınca mahkeme kararına gerek olmadan değişiklik kararı alınabilmesi mümkün olmalıdır¹⁰⁸. Ancak, Türk hukukunda vakfın yönetimine ve işleyişine dair noksanlıkların giderilmesi veya değişiklikler yapılması, zorunlu veya zorunlu olmayan unsur ayrımı yapılmaksızın sadece mahkemenin alabileceği bir karar olarak kabul edilmektedir. Yargıtay’ın istikrar kazanan içtihatları da bu doğrultudadır¹⁰⁹.

¹⁰⁵ ÖZSUNAY, s. 433; AKÜNAL, s. 137; KOÇOĞLU, s. 89.

¹⁰⁶ AKBULUT, s. 167-168.

¹⁰⁷ KOÇOĞLU, s. 89.

¹⁰⁸ YAĞCI, Kürşat: “Yargıtay Kararlarında Yönetime İlişkin Konularda Vakıf Senedi Değişiklikleri”, Medeni Hukuk Alanındaki Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumları, C. III, Dernekler ve Vakıflar, Engin, Baki İlkay (editör), İstanbul, 2021, s. 94.

¹⁰⁹ Y. 18. HD. 14.10.2010, E. 2010/ 11264, K. 2010/13172; Y. 8. HD, 02.03.2017, E. 2017/242, K. 2017/2930 (YAĞCI, s. 101)

Mukayeseli hukukta ise, İsviçre’de 01.01 2006 tarihinde yürürlüğe giren düzenleme ile Türk hukukundan farklı olarak, vakıf senedinde esaslı ve esaslı olmayan değişiklikler şeklinde İMK’da ayrı hükümlere yer verilmiştir. İMK m. 85 ve m. 86 hükümleri esaslı değişiklikler ile ilgilidir. İsviçre hukukundaki; “*Denetim makamı, mütevelli heyetini dinledikten sonra, objektif olarak haklı olması ve herhangi bir üçüncü şahsın haklarına hanel getir-memesi koşuluyla, vakıf tüzüğünde minör (esaslı olmayan) değişiklikler yapabi-lir*” ibaresini içeren İMK m. 86b hükmü ise vakıf senedindeki esaslı olma-yan hususlarda yapılacak değişikliklerde uygulanabilecek bir düzenle-medir¹¹⁰. Bu hükümde öne çıkan unsurlar, objektif olarak haklı bir nede-nin olması ile üçüncü kişilerin zarar görmemesidir¹¹¹.

Vakfeden, vakıf senedine koyacağı bir hükümlerle vakfa bir mükelle-fiyet yükleyebilir veya vakfın kuruluşunu ya da sona ermesini bozucu bir şarta bağlayabilir, tasfiyeye dair bazı düzenlemeler getirebilir¹¹². Vakfe-den, vakıf senedinde özgüllediği mal ve haklar amacın gerçekleştirilmesi için yetersiz kalırsa, özgüllediği malların akıbeti hakkında düzenlemede bulunabilir¹¹³. Örneğin vakfeden vakfın dağılması halinde mal varlığının “*Türkiye Diyanet Vakfı*”na bırakılmasını vakıf senedinde kararlaştırabi-lir¹¹⁴. Bu arada, vakıfların sona ermesi sonrasında malların tasfiyesi ve öz-gülenmesi hakkında özel hüküm bulunmadığından tüzel kişiler hak-kında genel düzenleme olan TMK m. 53 ve TMK m. 54 hükümlerine göre bu işlemler yürütülebilir¹¹⁵.

¹¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. JACOB, Dominique: Das Stiftungsrecht der Schweiz im Eu-ropa, des dritten Jahrtausends, in: SJZ, 2008, s. 536; Ayrıca bkz. ARIDEMİR, s. 42.

¹¹¹ İMK m. 86b hükmündeki “objektif haklılık” kavramı ile ilgili açıklamalar için bkz. RIEMER, Hans Michael: Bern Commentary on Foundation Law, Stämpfli Verlag, Switzerland, 1981, s. 80; Ayrıca bkz. ARIDEMİR, s. 43.

¹¹² İŞERİ, Vakıf, s. 85; ÖZSUNAY, s. 402-403.

¹¹³ İŞERİ, Vakıf, s. 86; ÖZSUNAY, s. 402.

¹¹⁴ KOÇOĞLU, s. 89.

¹¹⁵ TMK m. 53 hükmü tüzel kişilerin mal varlığının tasfiyesi; TMK m. 54 ise tasfiye edilen mal varlığının özgülmesi (tahsisi) ile ilgilidir. Ancak VK m. 27 hükmü ile TMK m. 54 hükmü ilga edilmiştir. Bu nedenle; “*Tüzel kişinin malvarlığının tasfiyesi, kanunda ve kuruluş belgesinde aksine hüküm bulunmadıkça, terekenin resmî tasfiyesine ilişkin hükümlere göre yapılır*”, düzenlemesini içeren TMK m. 53 hükmü ile “*Sona eren yeni vakıfların borç-larının tasfiyesinden arta kalan mal ve haklar; vakıf senedinde yazılı hükümlere göre, senetle-rinde özel bir hüküm bulunmayanlarda ise Genel Müdürlüğün görüşü alınarak mahkeme ka-rarıyla benzer amaçlı bir vakfa; dağıtılan yeni vakıfların borçlarının tasfiyesinden arta kalan*

II. VAKIF SENEDİNİN TAMAMLANMASI

A. Vakıf Senesindeki Noksanlıkların Tamamlanması

1. Genel Olarak

Vakıf senesinde TMK m. 106 hükmü gereğince bulunması gereken zorunlu unsurlardan biri veya bir kaçının vakıf senesinde bulunmaması halinde nasıl bir süreç söz konusu olacaktır? Böyle bir halde, TMK m. 107 (İMK m. 83, eMK m. 77) hükmüne göre hareket edilecektir¹¹⁶. Ayrıca VY m. 10 hükmünde de noksanlıkların giderilmesi ile ilgili bir düzenleme yer almaktadır¹¹⁷.

Vakıf senedinin zorunlu unsurlarından olan amaç ve bu amaca özgülünen mal varlığı değeri TMK m. 107/1 hükmü uyarınca vakıf senedinin asgari unsurlarıdır¹¹⁸. Bu nedenle bu iki unsurla ilgili noksanlıklarda, eğer vakfeden hayatta ise sağlar arası işleme konu olan vakıf senedi tamamlattırılmalıdır. Ölümüne bağlı tasarrufla vakıf kurulmuşsa bu iki unsur

mal ve haklar ise Genel Müdürlüğe intikal eder”, ibaresini içeren VK m. 27 hükümleri tasfiye ve tahsis işlemleri gerçekleşecektir. İkiizler’e göre, bu her iki hüküm, mahkeme kararı ile vakfın dağıtılması ile sona ermesi hali haricinde tasfiye ve tahsis işlemlerinin ne suretle yapılacağı hususunda vakfedene büyük bir serbesti tanımak tadır. Bkz. İKİZLER, Vakıf Senesinde Değişiklik, s. 172.

¹¹⁶ TMK m. 107: “Vakıf senesinde vakfın amacı ile bu amaca özgülünen mal ve haklar yeterince belirlenmiş ise, diğer noksanlıklar vakfın tüzel kişilik kazanması için yapılan başvurunun reddini gerektirmez. Bu tür noksanlıklar, tescil kararı verilmeden önce mahkemeye tamamlattırılabilir gibi; kuruluştan sonra da denetim makamının başvurusu üzerine, olanak varsa vakfedenin görüşü alınarak vakfın yerleşim yeri mahkemesince tamamlattırılır. Tescili istenen vakfa ölümüne bağlı tasarrufla özgülünen mal ve haklar amacın gerçekleşmesine yeterli değilse; vakfeden aksine bir irade açıklamasında bulunmuş olmadıkça bu mal ve haklar, denetim makamının görüşü alınarak hâkim tarafından benzer amaçlı bir vakfa özgülünür”.

¹¹⁷ VY m. 10 hükmü: “(1) Vakıf senesinde vakfın amacı ile bu amaca özgülünen mal ve haklar yeterince belirlenmiş ise, diğer noksanlıklar vakfın tüzel kişilik kazanması için yapılan başvurunun reddini gerektirmez. (2) Bu tür noksanlıklar, tescil kararı verilmeden önce mahkemeye tamamlattırılabilir gibi kuruluştan sonra denetim makamının başvurusu üzerine, imkân varsa vakfedenin görüşü de alınarak, vakfın yerleşim yeri mahkemesi tarafından tamamlattırılır. (3) Tescili istenen vakfa ölümüne bağlı tasarrufla özgülünen mal ve haklar amacın gerçekleşmesine yeterli değilse; vakfeden aksine bir irade açıklamasında bulunmuş olmadıkça bu mal ve haklar, denetim makamının görüşü alınarak hâkim tarafından benzer amaçlı bir vakfa özgülünür”.

¹¹⁸ Doktrinde Em’in de belirttiği üzere, “Vakıf senesinde vakfın amacı ve bu amaca özgülünen mal ve hakları yeterince belirlenmemiş olması tüzel kişilik kazanmaya engel teşkil eder (TMK m. 107/1)”. Bkz. EM, s. 27.

bakımından noksanlık olduğunda, vakfın kurulabilmesine imkân olmayacaktır¹¹⁹. Bu iki asgari unsur bulunduktan sonra, diğer zorunlu unsurlardaki noksanlıklar, bu unsurlar imkânsız hale gelmiş olsa dahi, vakfın tüzel kişilik kazanması bakımından aşılmayacak engel değildirler¹²⁰.

Vakıf senedindeki noksanlıkların tamamlanmasından kast edilenin, “değiştirme”, “düzeltme”, “çıkarma” ve “ekleme” olduğu kabul edilmeli, dolayısı ile “tamamlama” kavramı geniş yorumlanmalıdır¹²¹. Vakfeden, vakıf senedinde bu manada tamamlanacak bir husus olmadığı kanaatindeyse mahkemenin tamamlama istemi doğrultusunda hareket etmeyebilir. Böyle bir durumda mahkeme tarafından tescil talebi reddedilecektir. Vakfeden, mahkeme tarafından tescil talebinin reddi üzerine TMK m. 103 (İMK m. 81, eMK m. 74/3) uyarınca hükmü temyiz edebilir¹²².

Bir vakfın tescili için kendisine başvurulana asliye mahkemesi, vakıf kurma ehliyetine dair koşullar tamamlanmış ise, vakfın zorunlu unsurlarının vakıf senedinde yer alıp almadığını incelemekle yükümlüdür¹²³. TMK m. 107/2 hükmü uyarınca vakıf senedindeki noksanlıklar gerek tescil kararından önce, gerek ise tescil kararından sonra tamamlanabilir. Kanun koyucu bu düzenleme ile vakfın ayakta tutulmasını tercih ettiğini hükme bağlamıştır¹²⁴. Benzer düzenleme VY m. 10/1-2 hükmünde de bulunmaktadır. Aşağıda, vakıf senedindeki noksanlıkların tamamlanması hususunu tescilden önce veya tescilden sonra olmak üzere ayrı ayrı incelemeye gayret edeceğiz.

2. Vakfın Tescil Kararından Önce Vakıf Senedindeki Noksanlıkların Tamamlanması

a. Genel Olarak

TMK m. 107/2 hükmüne göre gerek tescilden önce, gerek ise sonra, noksanlıkların tamamlattırılması mahkeme kararı ile olur. Noksanlıkların

¹¹⁹ KOÇOĞLU, s. 88.

¹²⁰ AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 695; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 436; AKBULUT, s. 126.

¹²¹ İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 173; İKİZLER / KURBAN, s. 159; AKBULUT, s. 125.

¹²² İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 173.

¹²³ ÖZSUNAY, s. 407; AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 683.

¹²⁴ AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 675-676.

tamamlanmasına karar verecek olan ve TMK m. 106 hükmüne uygun olarak vakıf senedini hukuken kabul edilebilir kılacak mercii, VY m. 10 hükmünde belirtildiği üzere kuruluştan önce tescil müracaatının yapıldığı asliye hukuk mahkemesidir¹²⁵. Kuruluştan sonra ise, denetim makamının başvurusu üzerine mümkünse vakfedenin de görüşü alınarak vakfın ika-metgâhı mahkemesine noksanlıkların tamamlanması için müracaat edilir¹²⁶.

b. Vakıf Senedindeki Vakfın Amacına Yönelik Noksanlıklar

Vakfın amacı ve bu amaç için özgülünen malvarlığı, belirtildiği üzere vakıf senedinin olmazsa olmazlarıdır¹²⁷. Amaç kavramı ile vakıf kavramı birbirine o kadar sıkı sıkıya bağlıdır ki, *Güneri* bu hususu, “*can olmaksızın bir insan düşünülemez gibi amaç olmaksızın da bir vakıf düşünülemez*” cümlesiyle ifade etmiştir¹²⁸. Dolayısı ile vakıf senedinde mutlaka yer alması gerekmektedir. Bu nedenle bu hususlardaki noksanlık veya belirsizlik vakfın tüzel kişilik kazanmasına engel olacaktır. Bu nedenle, kural olarak, vakfın amacı ve bu amaç için özgülünen malvarlığı tescilden önce tamamlanması gereken unsurlardır.

Vakfın amacı kanunun aradığı şartlara uygun olarak belirlenmemiş olup, TMK m. 5 (İMK m. 7, eMK m. 5), TBK m. 27 (İBK, m. 20, eBK m. 20) hükümlerine göre imkânsız ise ve TMK m. 101/son hükmüne aykırı bulunuyorsa vakıf senedi geçersiz olacak, dolayısı ile vakıf tüzel kişilik kazanamayacaktır¹²⁹. Hukuka aykırılık kavramının kapsamına, emredici

¹²⁵ AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ, s. 695; İKİZLER / KURBAN, s. 159.

¹²⁶ EM, s. 27.

¹²⁷ “Tesis (Vakıf) senedinde, tesis vücuda getirilmek suretiyle takip edilmek istenilen hususi mak-sat tahsis edilen mallar gösterilmiş olmak zaruridir. Bu senetten bir tesisin vücuda getirilmek istendiği anlaşılmalıdır. Tesisin ölüme bağlı bir tasarrufla vücuda getirilmesi halinde, vücuda getirilecek tesisin mirasçı veya muayyen musalehi olarak mı naspedildiği yoksa mirasçılar veya namzetlerin kendilerine yükletilen bir mükellefiyet sureti ile mi tesisin vücuda getirmekle mükellef tutuldukları, tasarruftan anlaşılmalıdır”. Bkz. EGGER, s. 161; Vakfın amacı kavramı üzerine İsviçre doktrinindeki diğer görüşler için bkz. SCHWEIZER, Rudolf: Die Beaufsichtigung der Stiftungen nach sachweizerischem Recht, Doktora Tezi, Aarau, 1927, s. 18-20; HAEFELIN, Albert, Die Anpassung der Stiftung an veraenderte Verhaeltnisse, Tez, Zurich, s. 11 vd. (Nakleden, ÖZSUNAY, s. 386 vd.); Ayrıca bkz. GÜNERİ, s. 26; EM, s. 27.

¹²⁸ GÜNERİ, s. 26.

¹²⁹ ÖĞÜZ, s. 35; AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 24; SARIKAYA, s. 604.

hükümlere aykırılık yanında, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırılık halleri de dâhildir¹³⁰. Bu nitelikteki amacı haiz bir vakıf, tescil edilmiş olsa dahi TMK m. 47/2 (İMK m. 52, eMK m. 45) hükmüne göre tüzel kişilik kazanmayacaktır¹³¹. Vakfın amacının yasa koyucunun çizdiği özellikleri taşıması tüzel kişiliğin kazanılması için olduğu kadar, vakfın varlığını sürdürmesi için de gereklidir¹³². Bu nedenle amaç, “tüzel kişinin kalbi” olarak ifade edilir¹³³. Ancak amaca yönelik kısmi hükümsüzlük hallerinde TMK m. 107/2 hükmü kıyasen uygulanabilir¹³⁴. Bu durum, vakfın diğer tüm unsurları tamamlandığı halde vakfın tüzel kişilik kazanmasına engel ise, vakfın yaşatılması prensibinden hareketle mahkeme tarafından TMK m. 107/2 hükmüne göre vakıf senedi tamamlatılmalıdır¹³⁵. Kısmi hükümsüzlük şöyle olabilir, vakfın temel amacı hukukun aradığı şartlara uygun olduğu halde, bu amacı tamamlayan unsurlar veya bu amaca yönelik faaliyetlerin vakıf senedinde belirtildiği şekilde hukuk düzenine aykırı düşebilir. Örneğin, vakfın temel amacı tüzükte “Yoksul çocuklara eğitim bursu ve kırtasiye desteği vermek”, olarak yer aldığı halde, amacın açıklamasında “Rum Cemaati mensubu yoksul çocuklara eğitim bursu ve kırtasiye desteği vermek” yer alabilir. Bu durumda, vakıf amacının açıklama kısmı TMK m. 101/son hükmündeki “belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamaz”, ibaresine aykırı olup, kısmi hükümsüzlük söz konusudur. Kanaatimizce, mahkeme böyle bir durumda yukarıdaki açıkla-

¹³⁰ ÖĞÜZ, s. 35; DURAL / ÖĞÜZ, s. 244-245; AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 24.

¹³¹ ÖĞÜZ, s. 35; Ayrıca TMK m. 47/2 hükmünün paralelinde kabul edebilecek bir düzenleme olan Vakıflar Hakkında Tüzük m. 7/1 hükmü şöyledir: “Yukarıdaki madde uyarınca tesciline karar verilmesine hukuksal olanak bulunmayan, ancak, her nasılsa kurulmuş ve tescil edilmiş olan vakıflarla malları gayesinin gerçekleştirilmesine yetmeyen vakıfların dağılmalarına, Vakıflar Genel Müdürlüğünün başvurusu üzerine yetkili mahkemeye karar verilebilir”.

¹³² Yargıtay da bir içtihadında; Bkz. Y. 6. HD. 16.04.1974, E. 1974/3559, K. 1974/3755 (GÜNERİ, s. 27): “Vakıf, başlı başına mevcudiyeti haiz olmak üzere, belli bir malın belli amaca tahsisidir. Amaç ise, vakfın gelecek bütün zamanlara şamil olmak üzere düşünülen hukuki faaliyetini gösterir”, olarak görüşünü belirtmiş ve amacın sadece vakfın kuruluşu için değil varlığını sürdürmesi ve geleceği açısından da önemli olduğunu vurgulamıştır.

¹³³ SARIKAYA, s. 604.

¹³⁴ AKBULUT, s. 132.

¹³⁵ AKBULUT, s. 132.

malar çerçevesinde TMK m. 107/2 hükmüne göre vakfedene vakıf senedini tamamlama imkânı vermelidir¹³⁶. Ancak vakıf ölüme bağlı bir tasarrufla kurulmuş ise, kısmi hükümsüzlük hali olsa dahi, vakfın amacının tamamlanması mümkün olmadığından dolayı, tüzel kişiliğin kazanılmasından bahsedilemez.

c. Vakfın Amaç İçin Özgülenen Malvarlığı Değerlerine Yönelik Vakıf Senedindeki Noksanlıklar

Vakıf senedinde yer alması gereken zorunlu temel unsurlardan biri de, vakfın amacı yanında bu amaç için özgülenen mal varlığı değeridir. Vakıf senedinde vakfın amacı için mal varlığı hiç veya yeterli miktarda bulunmuyor ise kural olarak vakfın tescil edilmesi mümkün değildir¹³⁷. Böyle bir vakıf her nasılsa tescil edilse dahi, vakıf tüzel kişilik kazanamaz¹³⁸. Öte yandan, vakıf mal varlığı değerlerindeki yetersizlik nedeniyle tüzel kişilik kazanmaz ise TMK m. 107/3 hükmüne göre Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün görüşü alınmak suretiyle mahkeme tarafından benzer amaç taşıyan bir vakfa özgülenir¹³⁹. Vakıflar Genel Müdürlüğü denetim makamıdır. Kanaatimizce, bahsi geçen maddede vakfedenin sağlığında kurduğu vakıf hakkında bir hüküm bulunmaması bir kanun boşluğu oluşturmaktadır¹⁴⁰. Hâkim bu boşluğu TMK m. 107/3 hükmünden hareketle, kıyas yolu ile doldurabilir¹⁴¹. Ancak, vakıf mal varlığının başka bir vakfa özgülenebilmesi için, sağlıkta kurulan vakıflarda vakfedenin itiraz etmemesi gerekmektedir¹⁴². Vakfeden tarafından yapılan itiraz, vakıf kurma iradesinden caydığı anlamına gelir. Bu durumda vakıf tüzel kişilik kazanmaz. Dolayısı ile vakfedenin vakfa özgülemek istediği malvarlığı

¹³⁶ **AKBULUT**, s. 132.

¹³⁷ **AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 671; **ÖĞÜZ**, s. 56.

¹³⁸ **ÖĞÜZ**, s. 56; **DURAL / ÖĞÜZ**, s. 362; **AKBULUT**, s. 132.

¹³⁹ TMK m. 107/3 hükmü; “*tescili istenen vakfa ölüme bağlı tasarrufla özgülenen mal ve haklar amacın gerçekleşmesine yeterli değilse; vakfeden aksine bir irade açıklamasında bulunmuş olmadıkça bu mal ve haklar, denetim makamının görüşü alınarak hâkim tarafından benzer amaçlı bir vakfa özgülenir*”, düzenlemesini içermektedir.

¹⁴⁰ Doktrinde baskın olan aynı yöndeki görüş için, bkz. **ÖĞÜZ**, s. 57; **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 176; doktrinde azınlıkta olan karşı yöndeki görüş; “*TMK m. 107/3 hükmü, sadece ölüme bağlı tasarrufla ile kurulan vakıflara ilişkin olduğundan sağlıkta kurulan vakıflar için bu hüküm uygulanamaz*”. Bkz. **OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY- ÖZDEMİR**, s. 412.

¹⁴¹ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 672; **ÖĞÜZ**, s. 57.

¹⁴² **ÖĞÜZ**, s. 57; **HATEMİ**, Kişiler Hukuku, s. 133-134.

değeri, vakfedenin mamelekenden çıkmayacaktır¹⁴³. Ancak vakıf senesinde vakfın tüzel kişilik kazanmadığında, mal varlığı değerlerinin akıbetine yönelik bir düzenleme bulunuyorsa, bu hükümde belirtilen hususlar doğrultusunda hareket edilmelidir¹⁴⁴. Ölüme bağlı tasarruf ile kurulan vakıflarda ise, TMK m. 107/3 hükmünde belirtildiği üzere, tescilin reddi halinde malvarlığının akıbeti bakımından vakfedenin iradesini yansıtan vasiyetnamede aksi bir hüküm bulunmamalıdır¹⁴⁵.

Somut olaya göre, mahkeme tescil kararı vermeden önce vakfın esaslı olmayan unsurları ile ilgili resmi senetteki noksanlıkları tamamlattırmak yolunu da seçebilir¹⁴⁶. Yargıtay bir kararında, vakfın amacının gerçekleşmesi için yeterli mal varlığı özgülünmeden tescil edilmesine karar verilen bir vakıfla ilgili olarak, yerel mahkeme kararının temyizi üzerine, tescil kararının bozulmasına hükmetmiştir¹⁴⁷.

d. Vakıf Senesinde Vakfın Adı İle İlgili Noksanlık Bulunması

Şüphesiz ki vakıf kurma serbestisi ilkesi çerçevesinde vakfeden kanuni sınırlar içinde kalmak kaydıyla dilediği ismi (adı) vakıf senesinde belirleyebilir. İsviçre hukukunda adın belirlenmesi sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar şöyledir: *“Vakfın adı anlamlı olmalıdır. Seçilen adın daha önce başka bir tüzel kişi tarafından benimsenip benimsenmediği önceden araştırılmalıdır. Bu süreç aynı zamanda bir web sitesinin başlatılması ve internet iletişimi için seçilen vakfın adına mümkün olduğunca yakın bir alan adının güvence altına alınmasını da temin eder. Vakfın adı doğru olmalı (doğruluk ilkesi), yanıltıcı olmamalı (yanıltıcı bilgi yasağı), kafa karışıklığına yol açmamalı (açıklık ilkesi) ve kamu yararına aykırı olmamalıdır”*¹⁴⁸. Buradan hareketle Türk hukukunda da benzer hususların dikkate alınması gerektiğini söylemek

¹⁴³ Kuruluşta tescil için yeterli malvarlığı şartı sağlanamazsa vakıf kurulamayacağından mal varlığı vakfedenin uhdesinde kalmaya devam edecektir. Bkz. ÖĞÜZ, s. 57; DENİZ, İpek Hanım: Vakıflarda Genel Kurul, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2020, s. 16.

¹⁴⁴ AKÜNAL, s. 118; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 412; ÖĞÜZ, s. 57; DURAL / ÖĞÜZ, s. 363.

¹⁴⁵ ÖĞÜZ, s. 57.

¹⁴⁶ İKİZLER, Vakıf Senesinde Değişiklik, s. 176.

¹⁴⁷ Y. 18. HD, 28.04.2003, E. 2003/1060, K. 2003/3396 (HELVACI/ KOCABAŞ, s. 136)

¹⁴⁸ SPRECHER, Thomas / EGGER, Philipp / VON SCHNURBEIN, Georg: Swiss Foundation Code 2015, Foundation Governance Vol.13, Adapted English translation by SAFFORD Judith, Zurich, Switzerland, 2016, s. 29.

yanlış olmayacaktır. Dolayısı ile vakıf senedinde vakfın adı ve ikametgâhı doğru ve eksiksiz bir şekilde yer almalıdır. Aksi durum vakıf senedinde noksanlığa neden olacaktır.

Bu durum da kural olarak vakfın tescili önünde bir engel meydana getirecektir. Ancak bu engelin aşılması diğer unsurlara nispeten zor olmayacaktır. Nitekim TMK m. 107/2 hükmü uyarınca ad konusundaki noksanlık vakfın tescilinden önce veya denetim makamının başvurusu üzerine tescilinden sonra tamamlanabilir¹⁴⁹. Hatta vakıf senedinde vakfın adını hiç yer almasa dahi, doktrinde *Akbulut*'un belirttiği üzere, vakıf senedinin tamamlayıcı yorumu ve vakıf kurma işleminin ayakta tutulması ilkesi gereğince, eğer vakfın amacı ve faaliyetleri doğrultusunda ad belirleme imkânı varsa, bu noksanlık giderilmeli ve tescil talebi kabul edilmelidir¹⁵⁰.

e. Vakıf Senedinde Vakfın İkametgâhına Yönelik Noksanlık Bulunması

Vakfın ikametgâhı vakfın adı gibi değiştirilmesi zor olmayan bir unsurdur. Çünkü vakıf senedinde ikametgâh hiç bulunmasa dahi, doğrudan TMK m. 107/2 hükmüne başvurmayı gerektirmez ve TMK m. 51 hükmünün uygulanması ile vakfın işlerinin yönetildiği yer ikametgâhı sayılır¹⁵¹. Resmi senette vakıf ikametgâhı açıkça anlaşılamiyorsa bir noksanlık söz konusudur. Bazı hallerde ise, örneğin senette ikametgâh olarak, Kadıköy ve Maltepe gibi iki ayrı yer sehven gösterilmiş olabilir. Şüphesiz ki bu durumda bir noksanlıktan bahsedilir ve ikametgâh adresi teke indirilerek tescil engeli aşılr. Hâkim ikametgâh konusunda noksanlık veya uyuşmazlık bulunduğu durumlarda, vakıf senedine uygun olarak işlerinin ve işlemlerinin yürütüldüğü yeri dikkate alarak genel takdir yetkisini kullanmak suretiyle bir karar verecektir¹⁵². Vakıf senedindeki ikametgâh ile ilgili noksanlık; vakfın tescilinden önce veya sonra giderilebileceğinden ve vakfın ikametgâhı yönetmelik ile de belirlenebileceğinden dolayı,

¹⁴⁹ Doktrinde; vakfın, adının, örgütünün ve ikametgâhının şekle bağlanması gerekmediği yönündeki görüş için bkz. **HATEMİ**, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 217-218.

¹⁵⁰ **AKBULUT**, s. 128.

¹⁵¹ **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 175; **AKBULUT**, s. 128.

¹⁵² **KÖPRÜLÜ**, s. 312.

vakfın ikametgâhı noksanlığı tek başına bir tescil engeli olarak kabul edilmemelidir¹⁵³.

f. Vakıf Senedinde Vakfın Örgütü ve Yönetim Yapısı Bakımından Noksanlık Bulunması

TMK m. 49 hükmüne göre, “tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar” ve TMK m. 50 hükmündeki “tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır”, düzenlemesi doğrultusunda fiil ehliyetlerini kullanırlar. Bu nedenle kanun koyucu, 5737 sayılı VK m. 4 hükmüne göre de özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olduğu belirtilen vakıflarda TMK m. 109 uyarınca bir yönetim organının bulunmasını zorunlu görmüştür¹⁵⁴. TMK m. 106 ve TMK m. 109 hükümlerinden yola çıkarak, vakfın zorunlu unsuru olarak yönetim organını, “vakfın iradesini açıklayan, bu hususta kararlar alan, içeride vakfı yöneten, dışarıda temsil eden ve vakıf senedinde aksi bulunmadıkça, vakfın karar, yürütme ve temsil organı işlevini üstlenen organ”, olarak tanımlamak mümkündür¹⁵⁵.

Vakıf senedinde, vakfedenin vakfın işleyişi ve örgütlenmesi hakkındaki niyeti açıkça ve tartışmaya mahal verilmeyecek şekilde belirtilmelidir¹⁵⁶. Aksi halde tereddüt yaşanabilecek ve vakfın yönetiminde sorunlar ile karşı karşıya kalma ihtimali yüksek olacaktır. Öte yandan, vakfeden vakfın organlarını, yönetimini, işleyişini, genel bir ifade ile vakfın örgütünü vakıf senedinde açıkça belirleyeceği gibi, vakfın örgütüne dair hususların ayrı bir yönetmelikle vakfın yönetim organı tarafından belirleneceğini düzenleyebilir, hatta tamamen bu hususu yönetmeliğe bırakabilir¹⁵⁷. Buradan hareketle, doktrinde vakfın örgütünün, vakfın zorunlu unsurlarından olmadığını savunan yazarlar mevcuttur¹⁵⁸. Bu görüşe katılmamaktayız. Şöyle ki, vakfedenin genel bir ifade ile vakfın örgütünü

¹⁵³ **AKBULUT**, s. 129.

¹⁵⁴ **ERGÜN**, Ömer, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu, İstanbul, 2010, s. 88; **AKBULUT**, s. 129.

¹⁵⁵ **AVCI**, Mehmet Özgür: Türk Medeni Kanununa Göre Vakıf Yönetim Organı, İstanbul, 2006, s. 57; **AKÜNAL**, s. 134-135; **ÖĞÜZ**, s. 69-70; **BAŞPINAR**, s. 45-46; **ERGÜN**, Ehliyet, s. 88-89.

¹⁵⁶ Y. 18. HD. 01.12.2003, E. 2003/8674, K. 2003/9253 (**İKİZLER**, Vakıf Senedinde değişiklik, s. 171).

¹⁵⁷ **İŞERİ**, Vakıf, s. 145; **ÖZSUNAY**, s. 430; **AKBULUT**, s. 116; **AKSOY DURSUN**, Vakfın Örgütlenmesi, s. 196.

¹⁵⁸ **İŞERİ**, Vakıf, s. 80; **AKBULUT**, s. 116.

vakıf senedinde ne şekilde düzenleyebileceği konusundaki serbestisi, vakfın örgütünün zorunlu unsur olmadığı neticesini doğurmaz. Kanaatimizce TMK m. 107/2 hükmüne göre bir noksanlık meydana gelmemesi bakımından, ana hatlarıyla da olsa vakfın örgütüne dair bir düzenleme vakıf senedinde yer almalıdır¹⁵⁹.

Hukuk sisteminin sınırları içinde kalmak kaydı ile yönetim organını ve örgüt yapısını belirlerken esas olan vakfedenin iradesidir¹⁶⁰. Ancak uygulamada Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan örnek senetlerin dışına çıkılmasına sıcak bakılmaması hususu, TMK ruhuna aykırı ve örgütlenme özgürlüğü açısından bir nevi kısıtlama olarak görülebilir¹⁶¹. Mukayeseli hukukta ise, İsviçre’de örgütlenmenin tamamen yönetmeliklere bırakılabileceği görüşü hâkimdir. İsviçre’de vakfeden, sonradan çıkaracağı bir yönetmelikle örgütlenmeyi düzenleyebilir, isterse örgütlenmenin bir kısmını senette, bir kısmını yönetmelikte düzenler veya sadece yönetim organını belirleyip, örgüt yapısı konusunda yönetim organını yetkilendirebilir. Vakfedenin geniş bir hareket serbestisi olduğu anlaşılmaktadır¹⁶². Bu bakımdan kanun koyucu tarafından İsviçre’deki anlayışa uygun düzenlemenin yapılması TMK lafzı ve ruhuna uygun olacaktır. Kaldı ki, uygulamadaki vesayetçi eğilime rağmen Türk hukukunda vakfeden, vakıf senedinde serbestçe yönetim şeklini kararlaştırır, kendisini “yönetici” olarak veya yönetim organını “kurul organ” şeklinde ya da “fert organ” şeklinde belirleyebilmektedir¹⁶³. Ayrıca, vakfeden vakıf

¹⁵⁹ OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR, s. 436; DURAL / ÖĞÜZ, s. 354; AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 195.

¹⁶⁰ Y. 18. HD. 27.12.2004, E. 2004/8309, K. 2004/10091(Kazancı İçtihat Programı); “Vakıf hukukunda esas olan vakfın kuruluş senedine yansıyan kurucu iradenin, yasaların buyurucu hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla, olduğu gibi korunması ve sürdürülmesidir”; Ayrıca bkz. Y. 18. HD. 06.04.2015, E. 2014/11228, K. 2015/5208 (TOLU, Veli, Uygulamada Yeni Vakıf Davaları, Ankara, 2020, s. 141); Y. 18. HD. 03.08.2010, E. 2010/4760, K. 2010/8428 (<https://fullegal.com/yargitay-kararlari/erişim tarihi: 30.10.2023>); YHGK, 27.09.2022, E. 2022/371, K. 2022/1163 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/erişim tarihi: 30.10.2023>).

¹⁶¹ Ayrıntılı bilgi için, bkz. AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 196.

¹⁶² Mukayeseli hukuk bakımından ayrıntılı bilgi ve açıklamalar için bkz. AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 196;

¹⁶³ BAŞPINAR, Sena: “Vakıflarda Yönetim Şeklinin Değiştirilmesi”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XV, S. 1, 2020, s. 45; Uygulamada vakfın yönetim organı kurulduktan oluşuyorsa “yönetim kurulu”, “mütevelli heyeti”, “idare kurulu”, “idare heyeti”, “vakıf meclisi”, “yönetmenler kurulu” ya da “başkanlık divanı” gibi isimlerle anılır. Genellikle “mütevelli heyeti” adıyla oluşturulan organların yönetim organı mı yoksa dernek

senedinde, TMK m. 109 hükmü uyarınca, ihtiyaç duyduğunda seçimlik organlara da yer verebilir¹⁶⁴.

Türk hukukunda, TMK 107 hükmüne göre esas olan, örgütlenmedeki eksikliğin vakıf senedi üzerinde giderilmesidir. TMK m. 106 hükmünde belirtilen hususları veya örgütlenmenin asgari asgari unsurunu taşımayan ve bu eksikliğini tamamlamayan vakıf senedinin tüzel kişiliğin kazanılması için elverişli olmadığını, dolayısı ile tescil talebinin reddedilebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak tescil gerçekleşmiş ise bu eksiklik tescil sonrasında da tamamlanabilir¹⁶⁵. Bu çerçevede, TMK m. 107 ve VY m. 10 hükmüne göre, vakıf senedinde vakıf yönetimi ve temsil şekli yeterli derecede gösterilmiş değilse, tescilden önce mahkeme, tescilden sonra ise böyle bir durumda vakfın fiil ehliyeti bulunmayacağından, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine mahkeme tarafından noksanlıklar vakfedene tamamlattırılır¹⁶⁶. Eğer ölüme bağlı tasarruf ile vakıf kurulmuşsa veya vakfeden sağ değilse, Vakıflar Genel Müdürlüğü kendi önerilerini de sunarak, vakfedenin ikametgâhı asliye mahkemesine senet-teki örgütlenmeye dair noksanlıkların tamamlanması için müracaat edecektir¹⁶⁷. Tescilden önce örgütlenmeye dair noksanlıklar giderilemiyor ise tescil talebi olumlu sonuçlanmayacaktır.

Vakıf, örgütlenme şekli ve yönetim organı vakıf senedin noksan olduğu halde tescil edilmiş ise ne olacaktır? Tescil edilen bir vakfın yönetim organının eksik olması, fiil ehliyetinin kullanılamaması anlamındadır. Böyle bir halde vakıf, faaliyet yürütemez. Senedin zorunlu unsurundaki bu eksiklik TMK m. 2 hükmüne göre, denetim makamı olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün başvurusu üzerine mahkeme tarafından giderilir¹⁶⁸.

genel kurulu gibi bir karar organı olarak mı örgütlendiği, vakıf senedi incelenmek suretiyle belirlenmelidir. Bkz. **İKİZLER / KURBAN**, s. 171; **ÖZTAN**, Tüzel Kişiler, s. 129; Eğer vakfın yönetim organı tek kişiden oluşuyorsa, "vakıf müdürü", "vakıf mütevellisi" ya da "yönetici" veya "direktör" kavramlarından bahsedilir. Bkz. **BAŞPINAR**, s. 45.

¹⁶⁴ Seçimlik organlar; "denetim kurulu", "genel kurul", "danışma kurulu", "vakfedenler kurulu", "kurucular kurulu", "vakıf denetçileri", "araştırma ve planlama kurulu" ve "uzmanlar kurulu" gibi organlardır. Bkz. **BAŞPINAR**, s. 45.

¹⁶⁵ **AKSOY DURSUN**, Vakfın Örgütlenmesi, s. 197.

¹⁶⁶ **OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR**, s. 436.

¹⁶⁷ **OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY-ÖZDEMİR**, s. 436.

¹⁶⁸ **İŞERİ**, Vakıf, s. 145-149; **ÖZTAN**, s. 129; **AKSOY DURSUN**, Vakfın Örgütlenmesi, s. 197; **BAŞPINAR**, s. 48.

Bu bakımdan, TMK m. 106 ve TMK m. 107 hükümleri birlikte ele alındığında, vakfın örgütü ile ilgili düzenlemenin vakıf senedinde hiç yer alması ve İsviçre’de olduğu gibi yönetmelikle düzenlenebilmesi kanuna aykırıdır. Asgari de olsa örgütlenmenin senette belirtilmesi veya bu konuda vakfın yönetim organının yetkilendirildiğinin senette belirtilmesi gerekmektedir¹⁶⁹. Aksi halde vakıf senedinde noksanlık söz konusu olacaktır.

Vakfın örgütlenmesinden bahsederken, vakıfta üyelik konusuna da değinmekte fayda görüyoruz. Anayasa Mahkemesi (AYM), TMK m. 101/3 hükmünü 2008 yılında iptal etmiştir¹⁷⁰. Böylelikle vakıflara üyelik Türk hukukunda mümkün hale gelmiştir. Vakfın tarihi gelişimine ve işlevine uygun olmayan bu iptal kararı sonucunda, doktrinde belirtildiği üzere ve kanaatimizce, mal topluluğu olarak nitelendirilen bir tüzel kişiye üye olunmasına imkân tanınması hukuken çelişkili bir durum yaratmıştır¹⁷¹. Kaldı ki, vakfın üye kabul etmesi ile oluşturulacak vakıf genel kurulunun, vakıf senedinde değişiklik yapma imkânı, dolayısı ile vakfedenin kurucu iradesini esastan değiştirme imkânı doğar ki bu vakıf müessesinin ruhuna

¹⁶⁹ Örnek olarak, Galatasaray Eğitim Vakfı (GEV) senedinin “*Vakfın İç Mevzuatı*” hakkındaki m. 38 hükmünde; “*Vakıf Kurullarının Toplantı, Karar ve Usul Merasimi ile Çalışma Düzenleri Hakkında Yönetmelik*”, “*Burs Yönetmeliği*” gibi çeşitli düzenlemelerin vakıf tarafından kabul edileceği düzenlenmiştir. Ancak, söz konusu yönetmeliklerin çıkarılması hakkı, vakıf senedinde m. 14/e hükmünde, “*Yönetim Kurulu’nca hazırlanacak Vakıf iç mevzuat tasarılarını aynen veya değiştirerek kabul etmek*”, ibaresiyle mütevellî heyetinin yetkileri bakımından saklı tutulmuştur. Görüldüğü üzere, GEV vakıf senedindeki düzenlemelere dayanarak vakfın örgüt yapısı ile ilgili yönetmelik ve sair mevzuat düzenlenmektedir. Bu durum TMK lafzı ve ruhuna uygundur. Ayrıca bkz. **AKBULUT**, s. 62.

¹⁷⁰ Bkz. AYM, 17.04.2008, E. 2005/14, K. 2008/92 (Sinerji İçtihat Programı): “*Anayasa’nın 33. maddesinde, herkese, önceden izin almaksızın dernek kurma, derneklere üye olma ya da üyelikten çıkma özgürlüğü tanınmıştır. Maddede vakıflara üyelik konusunda açık bir düzenlemeye yer verilmemiş ancak son fıkrada, bu madde hükümlerinin vakıflarla ilgili olarak da uygulanacağı belirtilmiştir. Derneklerin ve vakıfların kuruluşları, amaçları, işlevleri, işleyişleri ve yönetimleri aynı değil ise de, Anayasa’nın 33. maddesinin birinci ve son fıkraları birlikte değerlendirildiğinde, herkesin, vakıflara üye olma özgürlüğüne sahip olduğu anlaşılmaktadır*”.

¹⁷¹ **DURAL / ÖĞÜZ**, s. 363-364; **AYDOS**, Oğuz Sadık: “*Vakfın Sona Ermesi*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, 2013, s. 131; **BAŞPINAR**, s. 44; Aynı doğrultuda görüş ve ayrıntılı bilgi için bkz. **GÜRZUMAR**, Osman Berat: “*Türk Medenî Kanunu’nun ‘Vakıflarda üyelik olmaz’.* Hükmünü İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararı Hakkında”, Halûk Konuralp Anısına Armağan, Ankara, 2009, s. 539 vd.

aykırıdır¹⁷². Bu arada, zorunlu bir organ olmayan genel kurul ile ilgili olarak vakfedenin ilk genel kurul üyelerini ya da görev süresi biten üyelerin yerine yenilerinin nasıl seçileceğini vakıf senedinde gösterdiği durumlarda organ üyeleri buna göre belirlenmek zorundadır. Eğer vakıf senedinde organ üyelerinin yerine yenilerinin nasıl seçileceğine yönelik bir düzenleme yer almıyorsa, bir noksanlıktan bahsetmek mümkündür. Bu noksanlık TMK m. 107 hükmüne göre bu kuruluşta tamamlatılmalıdır¹⁷³.

g. Vakıf Senedinin Tescilden Önce Tamamlanması Usulü

Vakıflar Hakkında Tüzük¹⁷⁴ m. 5/(4) hükmüne göre, vakfın tescili talebi vakfedenin ikametgâhı asliye hukuk mahkemesine yapılır¹⁷⁵. Dolayısı ile tescil kararından önce vakıf senedinin TMK m. 106 hükmündeki şartlara uygun hale getirilmesini TMK m. 107 hükmü uyarınca sağlayacak olan mercii, tescil başvurusunun yapıldığı mahkemedir. Tescil başvurusu aşamasında mahkeme, eğer sağ ise vakfedenden noksanlıkların tamamlanmasını talep eder. Vakfeden vakfın tüzel kişilik kazanması sürecinde vefat etmiş ise, vakfedenin iradesi esas alınarak noksanlıklar, gerekirse denetim makamının da görüşü alınarak mahkeme tarafından tamamlanmalıdır¹⁷⁶. Vakıf ölüme bağlı tasarruf yoluyla kuruluyorsa ve amaç ile mal varlığı unsurları tamam ise, vakıf tescil edilerek, noksanlıkları giderme imkânı vakfa verilmelidir¹⁷⁷.

Asliye mahkemesi öncelikle vakıf senedinin mevzuatın aradığı koşulları haiz olup olmadığına bakmalıdır. TMK m. 104 hükmüne dayanılarak hazırlanan Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıfların Tescil ve İlanı Hakkında Tüzük m. 3/(4) hükmündeki, *“vakfın tescili konusundaki başvurular vakfedenin yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesine yapılır. Mahkeme, evrak üzerinde ve gerekirse vakfedeni ve diğer ilgilileri de dinlemek suretiyle inceleme yaparak vakfın tesciline karar verir”*, düzenlemesine

¹⁷² BAŞPINAR, s. 44.

¹⁷³ DENİZ, s. 43.

¹⁷⁴ Bkz. 26.04.2013 tarihli, 28629 sayılı Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıfların Tescil ve İlanı Hakkında Tüzük.

¹⁷⁵ İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 177.

¹⁷⁶ AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 203.

¹⁷⁷ İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 177.

göre mahkeme gerek evrak üzerinde, gerek ise ilgilileri dinlemek suretiyle vakfın tesciline yönelik bir karar verecektir¹⁷⁸. Eğer yapılan mahkemece incelemelerde hukuk ile bağdaşmayan hususlar tespit olunursa, bunların mevzuat ile uyumlu hale getirilmesi için ilgisine imkân yani süre verilmelidir¹⁷⁹. Böyle bir halde, asliye mahkemesi tarafından belirtilen noksanlıkların verilen süre zarfında giderilip, resmi şekilde yeni bir vakıf senedi tanzim edilmelidir¹⁸⁰. Bu şekilde, vakfa özgülenen mal varlığı değerleri vakfın amacı bakımından yetersiz olduğu durumlarda, TMK m. 107/1-2 hükmü uyarınca mahkeme tarafından süre verilmesi sonrasında mal artırımı yapılır ve yeni mallar senede işlenir¹⁸¹. Eğer vakıf senesinde ad konusunda bir karışıklık varsa bu hususlar düzenlenir ve kanuna uygun hale getirilir¹⁸². Örneğin, vakıf senesindeki ad yeterince anlaşılır olmayabilir ve bu noksanlığın tamamlanması gerekebilir. Böyle bir durumda mahkeme adın tamamlanması için süre verebilir. TMK m. 106 (eMK m. 75) hükmünde sayılan unsurların noksanlığı halinde, bunların tamamlanması yoluna gidilmelidir¹⁸³. Senet tamamlanırken vakfedenin iradesi dikkate alınmalıdır. Ancak vakıf kurulduktan sonra vakfedenden koştığı ve ayrı bir tüzel kişiliği olduğu göz ardı edilmemelidir¹⁸⁴. Mahkeme tarafından verilen sürede noksanlıklar giderilmez ise kural olarak vakıf tescil edilemez¹⁸⁵. Dolayısıyla, mahkemece noksanlıkların giderilmesi bakımından çeşitli defalar süre verilmesine rağmen, noksanlıkların tamamlanmadığı hallerde, mahkemenin ret kararı vermesi ilk akla gelen netice olsa da, somut olaya göre tescil kararı verilerek vakfın kurulması sağlanabilir. Zira bahsedildiği üzere vakıf senesindeki amaç ve mal unsurları dışındaki noksanlıklar, tescil sonrasında vakıf yönetimi tarafından tamamlanabilir¹⁸⁶.

¹⁷⁸ **AKBULUT**, s. 138.

¹⁷⁹ Y. 18. HD, 02.06.2003, E. 2003/3024, K. 2003/4661 (**İKİZLER / KURBAN**, s. 159).

¹⁸⁰ Y. 18. HD, 22.06.2004, E. 2004/2642, K. 2004/5261 (**İKİZLER / KURBAN**, s. 159).

¹⁸¹ **İKİZLER**, Vakıf Senesinde Değişiklik, s. 173; **AKBULUT**, s. 139.

¹⁸² **İKİZLER**, Vakıf Senesinde Değişiklik, s. 173.

¹⁸³ Ayrıntılı bilgi için, bkz. **AKÜNAL**, s. 129.

¹⁸⁴ **AKSOY DURSUN**, Vakfın Örgütlenmesi, s. 204.

¹⁸⁵ **AKBULUT**, s. 139-140.

¹⁸⁶ Doktrinde *İkizler* tarafından ifade edildiği üzere; TMK m. 107/1 hükmüne göre, vakfın amacı ile bu amaca özgülenen mal ve hakların yeterince belirlenmesi ile ilgili olanlar hariç, vakıf senesindeki diğer noksanlıklar vakfın tüzel kişilik kazanması için yapılan

3. Vakıf Senedindeki Noksanlıkların Tescil Kararından Sonra Tamamlanması

a. Genel Olarak

Vakıf senedinde TMK m. 106 hükmünde bulunması gereken zorunlu unsurlardan vakfın amacı ile malvarlığı değerleri dışındaki unsurlarda noksanlık olması halinde bahsettiğimiz üzere TMK m. 107/1 uyarınca bunlar tescilden sonra da tamamlanabilir. Bu çerçevede, TMK m. 47/2, TMK m. 106 ve TMK m. 107/1-3 hükümleri bir arada değerlendirilmelidir¹⁸⁷. Kanaatimizce, vakfın amacı ile bu amaca özgülünen malvarlığı değerlerinin dışında kalan noksanlıkların kural olarak tescilden önce tamamlanmaları gerekmesine rağmen, eğer vakıf tüzel kişilik kazanmışsa tescilden sonra da bu noksanlıkların tamamlanabilmesine imkân tanınması vakfın yaşatılması bakımından yerinde bir tercih olabilir¹⁸⁸. Ancak uygulamada, vakıf senedindeki noksanlıkların tamamlanması için süre verilmekte, bu süre zarfında zorunlu unsurlar tamamlanmaz ise, başvuru reddedilmektedir. Doktrinde, *Aksoy Dursun*, örgütlenmedeki eksikliğe rağmen vakfın tüzel kişilik kazandığı hallerde vakfın fiil ehliyeti bulunmayacağını, bu nedenle vakfın tüzel kişilik kazanmasının bir anlamı olmayacağını ve TMK m. 107/2 hükmüne göre eksikliğin giderileceğini belirtmektedir¹⁸⁹. O halde, TMK m. 107/1 hükmündeki düzenlemeye rağmen, uygulamanın amaç ve mal varlığı unsuru yanında diğer unsurların da tescilden önce tamamlattırılması yönündeki tercihinin, bazı hallerde isabetli olabileceğini söylemek mümkündür.

başvurunun “*reddini gerektirmez*”. Son anılan ifade “*reddedilmez*” kadar kesin veya aynı anlamda görülmediği takdirde, mahkeme tescil istemini reddedebilecektir. Yazara göre, isabetli olan, herhangi bir nedenle noksanlıkların tamamlanmadığı durumlarda tescile karar verip, vakfın kurulmasını geciktirmemektir. Bkz. **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 176; Ayrıca bkz. **HATEMİ**, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 217-218; **AKÜNAL**, s. 129.

¹⁸⁷ Vakfın tescil edilmesinin vakıf tüzel kişiliğinin doğumu ve vakıf kurma işleminin geçerliliği bakımından iyileştirici etkisi ve TMK m. 103/2 hükmünün işlevi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **DEMİRSATAN**, s. 354.

¹⁸⁸ **KÖPRÜLÜ**, s. 417; **İKİZLER**, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 176; **AKBULUT**, s. 142-143; **KOÇOĞLU**, s. 88.

¹⁸⁹ **AKSOY DURSUN**, Vakfın Örgütlenmesi, s. 202.

b. Vakıf Senedindeki Noksanlıkların Tescilden Sonra Tamamlanması Usulü

TMK m. 104/1 hükmüne göre, tesciline karar verilen vakıf, vakfın ikametgâhı mahkemesinde tutulan sicile tescil edilir. Ayrıca vakıf, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndeki merkezî sicile de kaydedilir. Eğer vakfın tesciline karar veren mahkeme vakfın ikametgâhı mahkemesi değilse, TMK m. 104/2 hükmü uyarınca asliye hâkimi gereği için dosyayı vakfın ikametgâhı mahkemesine gönderir. Bu aşamadan sonra ise, vakıf resmi senedindeki noksanlıkların giderilmesi vakfın ikametgâhı mahkemesinden talep edilecektir¹⁹⁰. Tescil edilmiş yani kurulmuş bir vakfın ikametgâhı mahkemesi vakıf senedinde noksanlıklar varsa bunları tamamlattırarak vakfı tescil etmelidir¹⁹¹. Belirtmeliyiz ki, TMK m. 107/2 hükmüne göre kuruluştan sonra da denetim makamının başvurusu üzerine vakıf senedindeki noksanlıklar mahkemece tamamlattırılabilir. Dolayısı ile mahkemenin resen (kendiliğinden) vakıf senedinde noksanlık olup olmadığını tetkik etmesi kanun koyucu tarafından tercih edilmemiştir¹⁹².

Tescilden sonra vakıf tüzel kişilik kazanmış olduğundan, bu noksanlıkları giderek olan vakfın yönetim organıdır, yani vakıftır. Vakfın birden çok organı varsa bunlardan hangisinin yetkili olduğu belirlenmelidir. Bu çerçevede bir karışıklık varsa, vakfın yönetiminin, mallarının ve amacının değiştirilmesi ile ilgili konu dışı TMK m. 112 ve TMK m. 113 hükümleri devreye girebilir. Tescilden sonra vakıf senedindeki noksanlıkların giderilmesinde, vakfeden sağ ise, onun görüşüne de başvurarak vakıf senedini tamamlamak için vakfın yetkili organına süre verilebilir. Ancak tekrar etmek gerekirse, vakıf tüzel kişilik kazandıktan sonra, hak ve fiil ehliyetini vakıf haizdir, vakfedenin artık resmi senet üzerinde tasarruf etme imkânı bulunmamaktadır¹⁹³.

Bu arada TMK m. 107/2 hükmünde sadece denetim makamı olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne noksanlıkların tamamlanması için yetki verilmesi kanaatimizce eksik bir düzenlemedir. Vakfın tescilinden sonra

¹⁹⁰ İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 178.

¹⁹¹ İKİZLER / KURBAN, s. 164.

¹⁹² İKİZLER, Vakıf Senedinde Değişiklik, s. 170; İKİZLER / KURBAN, s. 164; AKBULUT, s. 146-147.

¹⁹³ İKİZLER / KURBAN, s. 163.

bu hakkın denetim makamı yanında vakfın kendisine de tanınması yerinde olacaktır¹⁹⁴. Özellikle vakfın tescili sonrasında vakfedenin sağ olmadığı bir durumda, noksanlıkların tamamlayıcı yorum ile giderilebileceği kabul edilmektedir¹⁹⁵. Şüphesiz ki, yargı aşamasında bu yorumu yapacak olan da vakıf yönetimidir. Denetim organı, vakıf yönetiminin bu alandaki yetkisine müdahale etmemelidir. Asliye mahkemesi ise, vakıf yönetiminin tamamlayıcı yorumu karşısında, somut olaya göre, genel takdir yetkisini kullanarak kararını vermelidir. Ancak Mahkeme bu takdir yetkisini kullanırken, senedin bir objektif norm olduğunu dikkate alarak, vakfedenin objektif farazi iradesini tespit etmelidir¹⁹⁶. Bu durumda vakfeden noksanlık bulunan hususu tescilden önce düzenlemek isteseydi, dürüst ve makul bir kimse olarak nasıl bir düzenleme yapardı sorusunun cevabını aramalıdır¹⁹⁷. TMK m. 107 hükmü kanun koyucu tarafından neden düzenlenmiştir? Kanaatimiz odur ki, vakfın ayakta tutulması için. O halde bu hususta kanunun lafzı ve ruhuna göre hareket etmekte hukuken fayda vardır.

¹⁹⁴ İKİZLER, Vakıf Senesinde Değişiklik, s. 179; İKİZLER / KURBAN, s. 164; AKBULUT, s. 147.

¹⁹⁵ AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 209.

¹⁹⁶ AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 217.

¹⁹⁷ AKSOY DURSUN, Vakfın Örgütlenmesi, s. 217.

SONUÇ

Bu makalenin konusu olan ve TMK m. 107 hükmünde öngörülen vakıf senedindeki noksanlıkların tamamlanması; vakfın amacının ve yönetim yapısının değiştirilmesi kavramlarından farklıdır. TMK m. 106 hükmüne göre, vakıf senedinde vakfın adı, amacı, bu amaca özgülünen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yeri gösterilir. Vakıf senedinde bulunması gereken zorunlu unsurlardan vakfın amacı ile malvarlığı değerleri dışındaki unsurlarda noksanlık olması halinde bunlar tescilden önce de, sonra da tamamlanabilir. TMK m. 101/1 hükmündeki düzenlemeden bu husus anlaşılmaktadır. Kanaatimizce, TMK m. 101/son hükmündeki; *“Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, millî birliğe ve millî menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamaz”*, düzenlemesini ihlal etmeyen bir vakfın yaşatılması için şartlar zorlanmalıdır. Dolayısıyla, noksanlıkların tamamlanması bakımından, ister tescilden önce, ister ise tescilden sonra olsun vakfın yaşatılması ilkesinden yola çıkılarak bir karar verilmelidir. Özellikle vakfedenin sağlığında resmi senet ile kurulan vakıflarda, gerekirse vakfeden dahi sürece dâhil edilerek vakıf yaşatılmalıdır. Vakfeden artık hayatta değil ise veya ölüme bağlı tasarruf ile kurulan vakıflarda doğal olarak vakfeden sağ olmadığı için, vakıf senedindeki noksanlıklar denetim makamının başvurusu üzerine yetkili ve görevli asliye hukuk mahkemesine tamamlattırılmalıdır. İsviçre ve Türkiye hukukunda gerek vakfın kurulması aşamasında, gerek ise sonraki aşamalarda vakfın yaşatılması esası benimsenmiştir. Noksanlıkların tamamlanması ancak baştan beri eksik olan ve vakfın işleyişini aksatabilecek hususların giderilmesi olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle TMK m. 107/2 hükmünü, sadece noksanlıkların giderilmesi bakımından yorumlamak gerekmektedir. Aksi halde denetim makamının, yani Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün dayattığı bir yapının oluşması tehlikesi söz konusu olabilecektir. Bu çerçevede, resmi senedin tescilden sonra tamamlanmasında vakfedenin iradesini tespit ederek *“tamamlayıcı yorum”* yöntemi ile hâkim tarafından noksanlıklar giderilebilir. Kanaatimizce, İsviçre hukukunda 2006 revizyonu sonrasında uygulama alanı bulunan İMK m. 86b hükmündeki yöntem, yani denetim makamının, objektif olarak haklı bir nedenin olması ve herhangi bir üçüncü şahsın haklarına zarar vermemesi koşuluyla vakıf senedindeki küçük noksanlıkları tamamlayabilmesine, Türk hukukunda da imkân verilebilir. Böylelikle önemsiz sayılabilecek noksanlıklar nedeniyle vakfın işleyişinin akamete

uğraması ihtimali bertaraf edilecektir. Bu arada, vakfın yaşatılması bakımından, eğer vakıf senedindeki aksaklıklar veya noksanlıklar TMK m. 107 hükmü ile giderilemiyorsa, TMK m. 112 ve TMK m. 113 hükümleri çerçevesinde vakıf senedinin değiştirilmesi gündeme gelebilecektir. Sadece noksanlıkların tamamlanması kavramı üzerinde durduğumuz bu makalede, bahsi geçen diğer iki hüküm olan TMK m. 112 ve TMK m. 113 düzenlemeleri ayrı bir çalışmaya bırakılarak kapsam dışında tutulmuştur.

KAYNAKLAR

- AKBULUT**, Pakize Ezgi: Vakıf Senedinin Tamamlanması ve Değiştirilmesi, 2. Baskı, İstanbul, 2022.
- AKINTÜRK**, Turgut: Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri-Şahsın Hukuku-Aile Hukuku, Ankara, 1968.
- AKİPEK**, Jale / **AKINTÜRK**, Turgut / **ATEŞ**, Derya: Türk Medenî Hukuku, Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku, Cilt: I, 16. Baskı, İstanbul, 2020.
- AKSOY DURSUN**, Sanem: "Ölüme Bağlı Tasarrufların Yorumuna Dair Bazı Düşünceler", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXVI, S. 2, 2008, s. 311-326 (Ölüme Bağlı).
- AKSOY DURSUN**, Sanem: Vakfın Örgütlenmesi ve İşleyişi, İstanbul, 2021 (Vakfın Örgütlenmesi).
- AKÜNAL**, Teoman: Türk Medeni Hukuku'nda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1995.
- AKYILDIZ**, Ali: Türk Hukukunda Vakıflar Üzerinde Devlet Denetimi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1997.
- ALTAY**, Şakir: Hukuk ve Sosyal Bilimler Sözlüğü, Ankara, 1983.
- ARIDEMİR**, Arzu: "Vakfın Amacının Değiştirilmesine İlişkin Hukuki Sorunlar ve Yargıtay'ın Bakışı", Medeni Hukuk Alanındaki Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumları, Cilt III, ENGİN, Baki İlkey (editör), İstanbul, 2021, s. 37-61.
- AVCI**, Mehmet Özgür: Türk Medeni Kanununa Göre Vakıf Yönetim Organı, İstanbul, 2006.
- AYDOS**, Oğuz Sadık: "Vakfın Sona Ermesi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, 2013, s. 129-154.
- AYKUL**, Ömer: Yeni Vakıflar Hukuku, Ankara, 2022.
- BALLAR**, Suat: Vakıflar Sözlüğü, 2. Baskı, İstanbul, 2018.
- BALLAR**, Suat: Yeni Vakıflar Hukuku, Cilt: 1, 6. Baskı, İstanbul, 2020 (Vakıflar Hukuku).

- BAŞPINAR**, Sena: “Vakıflarda Yönetim Şeklinin Değiştirilmesi”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XV, S. 1, 2020, s. 41-76.
- BAYGIN**, Cem: “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yorum”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. IV, S. 1-2, 2000, s. 567-594.
- BERKİ**, Ali Himmet: “Vakıfların Hukuk ve Tarih Bakımından Kıymeti”, Vakıflar Dergisi, S. 6, 1965, s. 5-7.
- BERKİ**, Ali Himmet: “Türkiye’de İmparatorluk ve Cumhuriyet Devrinde Vakıf Çeşitleri”, Vakıflar Dergisi, S. 9, 1971, s. 1-12.
- BRUGGER**, Lukas: Kommentierung zu Art. 80 ZGB, in Onlinekommentar zum Zivilge setzbuch-Version, Guggi, Nils-von Orelli, Lukas (editör), 27.04.2023: <https://online.kommentar.ch/de/kommentare/zgb80> (erişim tarihi: 01.11.2023).
- DEMİRSATAN**, Barış: “Vakıf Tüzel Kişiliği Bakımından Tescilin İyileştirici Etkisi ve TMK m. 103/II Hükümünün İşlevi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXV, S. 1, 2017, s. 335-358.
- DENİZ**, İpek Hanım: Vakıflarda Genel Kurul, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2020.
- DURAL**, Mustafa / **ÖĞÜZ**, Tufan: Türk Özel Hukuku, Cilt: II, Kişiler Hukuku, 17. Baskı, İstanbul, 2021.
- EGE**, Önder: “Genel İtibariyle Vakfın Unsurlar ve Vakıfta Amaç”, Terazi Hukuk Dergisi, S. 196, 2022, s. 24-39.
- EGGER**, Andreas: İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, İkinci Kısım (Tüzel Kişiler), çeviri: Volf Çernis, Ankara, 1947.
- EM**, Ali: Türk Hukuk Sisteminde Vakıflar, 2. Baskı, Ankara, 2011.
- ERDOĞAN**, İhsan / **KESKİN**, Dilşad: Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku), 2. Baskı, Ankara, 2019.
- ERGÜN**, Ömer: Danıştay İçtihatlarında Eski Vakıfların Konumu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995.

- ERGÜN**, Ömer: Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinin Ehliyet Durumu, İstanbul, 2010 (Ehliyet).
- GRUNINGER**, Harold: Vorbemerkung zu Art. 80 ZGB und Kommentierungen zu Art. 80, 87 und 335 ZGB, in Basler Kommentar, GEISER Thomas-FOUNTOULAKIS Christiana (edt.), Basel, 2018.
- GÜNERİ**, Hasan: Türk Medeni Kanunu Açısından Vakıfta Amaç Kavramı ve Amacına Göre Vakıf Türleri, Ankara, 1976.
- GÜRZUMAR**, Osman Berat: "Türk Medenî Kanunu'nun 'Vakıflarda üyelik olmaz'. Hükmünü İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararı Hakkında", Halûk Konuralp Anısına Armağan, Ankara, 2009, s. 523-547.
- HATEMİ**, Hüseyin: Önceki ve Bugünkü Türk Hukuku'nda Vakıf Kurma Muamelesi, 1969 (Vakıf Kurma Muamelesi).
- HATEMİ**, Hüseyin: "Önceki Hukukumuzda ve Türk Medeni Hukukunda Vakıf Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar ve Düşünceler", İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 11, S. 14, 1977, s. 69-91.
- HATEMİ**, Hüseyin, Kişiler Hukuku Dersleri, İstanbul, 1992.
- HATEMİ**, Hüseyin: Kişiler Hukuku, 8. Baskı, İstanbul, 2020 (Kişiler Hukuku).
- HATEMİ**, Hüseyin: Miras Hukuku, 10. Baskı, İstanbul, 2022.
- HELVACI**, Serap / **KOCABAŞ**, Gediz: Medeni Hukuk Pratik Çalışmaları-Yargıtay Kararları ile Çözümlü, 12. Baskı, İstanbul, 2019.
- İKİZLER**, Metin: "Vakıf Senesinde Değişikliğe Gidilmesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XI, S. 1-2, 2007, s. 165-208 (Vakıf Senesinde Değişiklik).
- İKİZLER**, Metin: Tüzel Kişilerin İlkeli Kişiliği, Bu Uğurda Ana Statünün Anlamı ve İşlevi, Ankara, 2012 (İlkeli Kişilik).
- İKİZLER**, Metin / **KURBAN**, Yasin: Eski ve Yeni Vakıflar Hukuku, Ankara, 2020.
- İMRE**, Zahit / **ERMAN**, Hasan: Miras Hukuku, 10. Baskı, İstanbul, 2014.

- İŞERİ**, Ahmet: “Medeni Kanun’dan Önceki ve Sonraki Vakıf Nev’ileri ve Hukuki Mahiyetleri”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 1, 1964, s. 199-280.
- İŞERİ**, Ahmet: Türk Medeni Kanunu’na Göre Vakıf (Tesis), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1968 (Vakıf).
- İYİMAYA**, Ahmet: “Siyasal Parti Tüzüklerinin Yargısal Denetimi-Türk Pozitif Hukuku Yönünden Siyasal Parti Tüzüklerinin Yargısal Denetimi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 61, 2005, s. 241-291.
- JACOB**, Dominique: Das Stiftungsrecht der Schweiz im Europa, des dritten Jahrtausends, in: SJZ, 2008.
- KABOĞLU**, Ö. İbrahim: Kolektif Özgürlükler, Diyarbakır, 1989.
- KILIÇOĞLU**, M. Ahmet: Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri-Temel Kavramlar-Kişiler Hukuku, 3. Baskı, Ankara, 2019.
- KOÇOĞLU**, Safa: Vakıfların Kuruluşu İşleyişi ve Sona Ermesi, İstanbul, 2022.
- KÖPRÜLÜ**, Bülent: Medeni Hukuk, Genel Prensipler-Kişinin Hukuku-Aile Hukuku (1-3. Kitaplar), İstanbul, 1970-1971.
- OCAK**, Nazmi: “Vakıf Çeşitleri ve Ticari İşletme İşleten Vakıfların Tacir Sıfatı”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Şakir Berki’ye Armağan, C. 5, 1996, s. 237-253.
- OĞUZMAN**, Kemal / **SELİÇİ**, Özer / **OKTAY-ÖZDEMİR**, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 19. Baskı, İstanbul, 2020.
- ÖĞÜZ**, Tufan: Türk Hukukunda Vakıf Tüzel Kişiliğinin Hukuki Esasları, İstanbul, 2007.
- ÖZSUNAY**, Ergun: Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Tüzel Kişilerin Genel Teorisi, Dernekler-Vakıflar, 5. Baskı, İstanbul, 1982.
- ÖZTAN**, Bilge: Tüzel Kişiler, 3. Baskı, Ankara, 1998 (Tüzel Kişiler).
- ÖZTAN**, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, 30. Baskı, Ankara, 2009 (Temel Kavramlar).

- POLAT**, Fatma Şeyda: Türk Medenî Kanununa Göre Kurulan Yeni Vakıfların Kuruluşu ve İşleyişi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015.
- POWELL**, W. Walter / **STEINBERG**, Richard: The Nonprofit Sector: A Research Handbook, Second Edition, Yale- New Haven, 2006.
- RIEMER**, Hans Michael: Bern Commentary on Foundation Law, Stämpfli Verlag, Switzerland, 1981.
- SARIKAYA**, Murat: “Türk Medenî Kanunu’na Göre Vakıflarda Amacın Değiştirilmesi”, Inonu University Law Review, C. 12, S. 2, 2021, s. 602-619.
- SEROZAN**, Rona: Medeni Hukuk, Genel Bölüm-Kişiler Hukuku, İstanbul, 2011.
- SPRECHER**, Thomas: New Features in Swiss Foundation Law, No: 12, Switzerland, 2006.
- SPRECHER**, Thomas / **EGGER**, Philipp / **VON SCHNURBEIN**, Georg: Swiss Foundation Code 2015, Foundation Governance Vol. 13, Adapted English translation by SAFFORD Judith, Zurich, Switzerland, 2016.
- TOLU**, Veli: Uygulamada Yeni Vakıf Davaları, Ankara, 2020.
- TROPER**, Michel: Hukuk Felsefesi, çev. Işık Ergüden, 2. Baskı, Ankara, 2019.
- ULUÇ**, Yusuf: Vakıflar Hukuku ve Mevzuatı, 2. Baskı, Ankara, 2014.
- UMUR**, Ziya: Roma Hukuku Ders Notları, İstanbul, 1987.
- UYAN**, Göktürk: “Miras Sözleşmesinde İki tarafı Bağlayıcı Kayıtlı Vakıf Kurulması”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXV, S. 2, İstanbul, 2007, s. 327-352.
- VELİDEDEOĞLU**, Hıfzı Veldet: Türk Medeni Hukuku, C. I, Şahsın Hukuku, İstanbul, 1960.
- YAĞCI**, Kürşat: “Yargıtay Kararlarında Yönetime İlişkin Konularda Vakıf Senedi Değişiklikleri”, Medeni Hukuk Alanındaki Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumları, C. III,

Dernekler ve Vakıflar, Engin, Baki İlkay (editör), İstanbul, 2021, s. 115-130.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin: “Türk Kültür Sistemi İçinde Vakfın Yeri”, Vakıflar Dergisi, S. XX, Ankara, 1988, s. 403-408.

YİĞİT, Güven: “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011.

ZEVKLİLER, Aydın / **ACABEY**, M. Beşir / **GÖKYAYLA**, K. Emre: Medeni Hukuk, 6. Baskı, Ankara, 1999.